

Problemi lovnega turizma

Dr. Milan Dular

V Evropi in tudi pri nas v Jugoslaviji lovni turizem še ni urejen. Smo šele na začetku. Pred leti je sicer bila ustanovljena komisija za lovni turizem pri Glavni lovski zvezi v Beogradu, ki pa je določila le najnižje odstrelne tarife. Zato imamo danes ne samo različne odstrelne tarife v posameznih republikah, gojitvenih loviščih in celo loviščih lovskih društev, temveč tudi različne stalne dnevne takse.

Odstrel medveda je bil doslej v Bosni cenejši kakor pri nas, dnevna taksa za spremstvo in usluge pa višja. V zadnjem času pa je odstrelna taksa višja kakor pri nas. Glede stalne takse so prišli na novo zamisel: ker prihajajo inozemski lovci včasih samo zato, da fotografirajo in nočejo streljati, saj naj v prihodnje zahteva posebno vstopno takso v lovišče (50\$). Tudi pri nas so bili primeri, da je inozemec jelena, za katerega mu je spremljajoči lovski čuvaj rekel, da naj ga strelja, raje fotografiral in ga opazoval. Mislim, da se temu lahko izognemo, če zahtevamo za fotografiranje divjadi posebno takso; lovci-strelci pa morajo položiti akontacijo, ki zapade, če ne streljajo pokazne divjadi, ki kvalitativno ustreza dogovoru z gostom. Ni dve leti tega, ko je bil v Bosni še problem, kako odstreliti medvede, ki so povzročali škodo tudi med domačimi živalmi in so pritožbe poljedelcev bile predložene celo skupščini, inozemskih gostov pa ni bilo. Danes prehajajo tam v drug ekstrem, da je sposrečeno reklamo v Nemčiji vpraševanja več kot razpoložljivih medvedov. Konjunktorno izkoriščajo z zvišanjem tarif v drugi obliki. Pomanjkljivost sedanje »najnižje tarife«, ki jo je določila Glavna lovska zveza, je tudi v tem, da ne predvideva enotnih stalnih taks za spremstvo in druge usluge ter pokritje stroškov. V inozemstvu vlada za to že prava zmeda, ker so tako odstrelne takse kakor tudi stalne takse dokaj različne. Kakor sem že omenil, je treba določiti tudi takso za fotografiranje, ki je lahko dokaj visoka, zlasti za medvede, katerim je treba

zalagati mrhovišča s konji, kravami in drugo mrhovino.

Še predno je bila imenovana komisija za lovni turizem pri Glavni lovski zvezi, je bilo prizadevanje, da se po oblastveni liniji lovni turizem unificira in ustanovi poseben operativni aparat. Temu se je večina republiških lovskih zvez uprla, tudi naša, češ da imajo že svoje stalne inozemske lovske goste, s katerimi želijo ostati v neposrednem kontaktu in ne želijo, da bi jim goste dodeljeval predvideni operativni aparat ter da so preeliminirani stroški za vzdrževanje tega aparata najmanj 10 nameščencev mnogo previsoki. Danes več ali manj vse republiške zveze in uprave državnih lovišč ter podjetja jadrajo po svoje, zagotavljajo, da imajo preveč povpraševanj iz inozemstva, v resnici pa velja to predvsem le za jelena, divjega prašiča in morda gamsa, medtem ko je na razpolago za odstrel mnogo več srnjakov, gozdnih petelinov in razne male pernate in dlakaste divjadi, kakor je zanimanja.

V Sloveniji in Hrvaški imamo še specifikum z ozirom na mali obmejni promet z Italijo. Naval italijanskih lovcev v obmejna lovišča Hrvatske in Slovenije ob italijanski meji je neprimerno velik in primanjkuje divjadi, zlasti malega lova. Politika odškodnine za pohajanje v lovišče in odstrel je bila v loviščih Hrvatske Istre drugačna kakor v naših. Na zadnjem sestanku v Zagrebu smo se zedinili za enotne odstrelne pristojbine, tako da niso vpeljane samo dnevne lovne dovolilnice in odstrelne takse, temveč je omogočen italijanskemu lovcu tudi sezonski abonma s plačilom pavšalne takse vnaprej. Seveda pa je tudi v tem primeru potrebno, da inozemskega interesenta prijavi lovška družina republiški lovski zvezi in da predhodno izstavi odobritev. Še več, italijanski lovci se morajo za lov v teh loviščih prijavljati potom svoje lovske organizacije. Prav bo, da v prihodnje zahtevamo od vsakega inozemskega lovskega go-

Zvone Vidic: Bogato lovišče, bogato divjadi — bogato življenje

sta, da je član svoje lovske organizacije in to dokaže z legitimacijo.

Neredko se dogodi, da pride iz inozemstva lovski gost, ki ima sicer polne žepe denarja in slo po ubijanju, pa ničesar drugega; niti ni član lovske organizacije, o lovu ne ve ničesar, nima čuta za lovsko pravičnost in lovsko tovarištvo, niti ne pozna mednarodnih lovskih navad in šeg. Takih grešnikov je bilo največ med Nemci, ki sicer slovijo kot dobri lovci. No, znali smo se jih otresti.

Kakor v mnogih panogah izvozne trgovine in v inozemskem turizmu se od leta do leta vedno bolj poraja konkurenca drugih držav tudi v lovnem turizmu, zlasti z vzhoda. Svoje jelene in drugo divjad ponujajo Madžarska, Romunija, Poljska in Čehoslovaška. Slednja zlasti odstrel divjadi malega lova. V teh državah so odstrelne takse skoraj za vse vrste divjadi mnogo nižje kakor pri nas. Mnogi Nemci prihajajo v Jugoslavijo, četudi imamo višje odstrelne tarife, bi nas pa kaj hitro zapustili in lovili v vzhodnih državah, če ne bi bilo upravičenega ali neupravičenega strahu, da se jim za železno zaveso ne bi kaj neprijetnega zgodilo. Predvidevam, da bo v bližnji prihodnosti treba znižati odstrelno takso zlasti za jelena in medveda; morda pa jo

bomo lahko zvišali za srnjaka, divjega prašiča in gozdno perutnino. Varamo se, če računamo s tem, da v vzhodnih državah lovstvo ni urejeno ali da ni primerneга komforta, lovskih koč, večšega strokovnega spremstva itd.

Lansko poletje smo se na konferenci v Subotici in Budimpešti dogovarjali z Madžari, da bomo kot najmočnejši z jelensko divjadjo postavili enotne odstrelne takse za odstrel jelenov v Jugoslaviji in na Madžarskem. Dogovarjanje je bilo dokaj komplicirano, ker pri nas računamo odstrelno takso po številu točk, ki jih doseže trofeja na podlagi ocenitve po mednarodni formuli, Madžari pa samo po teži rogovja, brez ozira na lepoto, barvo, obliko itd. Po dvakratnem sestanku do sporazuma ni prišlo, ker so Madžari kratkoma odpovedali nadaljnje razgovore.

V naš lovni turizem in tudi samo lovno politiko so se pričela vmešavati nekatera turistična podjetja doma in v inozemstvu, ki računajo, da bodo z zaračunavanjem uslug pa tudi oddajo odstrela dobro zaslužila. Celo to željo imajo, da bi zakupili vso za odstrel razpoložljivo divjad v loviščih in večjih lovnih kompleksih in jo sami oddajali inozemcem za odstrel, seveda v zvezi s turizmom in zaračunavanjem uslug, prometnih sredstev itd.

Turist-ekspresi in Centroturisti ponujajo v inozemstvu lovskim interesentom odstrel divjadi in svoje usluge v lovskem turizmu po visokih in neenotnih cenah.

V naši Zvezi smo mnenja, da se divjad in razpolaganje z divjadjo tiče le nas lovcev in odstrela ne vežemo z obveznim sprejemom turističnih uslug kakega turističnega podjetja. Lovni turizem, oziroma dirigiranje odstrela za inozemce, mora biti v rokah naših lovskih strokovnjakov z dolgoletnim poznavanjem naših razmer. Dogodile so se že težje napake nekaterih turističnih podjetij. Znana je na pr. afera, ko je bila v februarju organizirana široka lovska ekspedicija italijanskih lovcev v Dalmacijo na kotorne ali, da je v Sloveniji uspešen lov na risa, prospekti z napačnimi lovopusti itd. Inozemski gostje so se tudi pritožili proti nekemu jugoslovanskemu turističnemu podjetju, češ da morajo plačati temu podjetju za dnevno prehrano in prenočišče po 23 in več dolarjev, medtem ko lahko prav dobro živijo kot običajni turisti in letoviščarji v Jugoslaviji z 8 do 10 dolarji.

Kakor sem že omenil, se pripravlja pri Glavni lovski zvezi korektura in poenotenje odstrelnih taks. Nam n. pr. ne ustreza dosedanja določeni način pobiranja odstrelne takse za malo divjad, ko se inozemskemu gostu zaračuna vsak oddani strel s 1/4 dolarja, ne glede na uplenitev. Pri seštevanju oddanih strellov pride do nevšečnosti in prerekanj zlasti še, če je na lovu istočasno več inozemcev. Mi smo ta način odklonili.

V Sloveniji velja do nadaljnjega stalna dnevna taksa za kritje lovčevega spremstva, prenočišče v lovski koči, če je v lovišču, ter pripravo za lov, dalje odstrelna taksa za odstrel divjadi in posebna taksa, če gost divjad rani, pa taksa, če jo zgreši. Pri tem je tudi pri nas še več nerešenih vprašanj, recimo kako zaračunati stalno dnevno takso, če inozemskemu lovcu priredimo manjši ali večji pogon, ali če smo upravičeni zahtevati od lovca takso za ranjeno in ne najdeno divjad, nismo pa imeli na razpolago dobrega psa barvrja, ki bi zastreljeno divjad lahko našel.

V drugih republikah so odstrelne takse deloma različne od naših. Z nižjimi odstrelnimi taksami želijo ponekod izravnati kake lovske pomanjkljivosti in nevšečnosti, kakor velika oddaljenost od meje, ali slabi pogoji za lovni turizem (pomanjkanje primernih prenočišč in drugega komforta, težka dostopnost lovskega terena itd). Menim, da je upravičeni razlog za zniževanje le velika oddaljenost od meje, medtem ko pomanjkanje osnovnih pogojev za sorazmerno udoben lov ne smejo biti vzrok za nižje odstrelne takse. V tem oziru pač še niso podani pogoji za lovni turizem. Če še ni poti in cest za prevoz, se pa najde konja za ježo v lovišču. Medved, ki ima 200 točk, je v Sloveniji ravno toliko vreden kakor oni z 200 točkami v Črni gori ali Makedoniji. V prihodnje bo treba politiko taks in tarif obravnavati za vso državo enotno in v budnosti do vedno ostrejšje tuje konkurence. Tudi nordijske države že ponujajo svoje jelene in medvede ceneje kakor mi, v krog držav, ki vabijo inozemske lovce stopajo že Avstrija, Finska in Španija.

Inozemskega lovnega turizma ne moremo izvajati tam, kjer niso podani potrebni osnovni pogoji. Kjer teh pogojev ni, se naj poprej ustvarijo in šele potem začne misliti na turizem, ne pa da se manjkajoče pogoje skuša nadomestiti z znižanjem odstrelnih taks.

V lovišču, v katero je povabljen inozemski lovski gost, mora biti predvsem res ona divjad, na katero je povabljen. Gost mora priti do strela. Naši ljudje često ne pomislijo, da pride inozemec 1000 in 2000 km daleč v lovišče, kjer je zelena divjad redka ali samo prehodna in lov slabo organiziran. S tem nismo samo izgubili tega inozemca kot gosta za vprihodnje, marveč tudi vse njegove prijatelje in znance. Tako je bil n. pr. povabljen inozemec za lov na medveda v družinsko lovišče, kjer so ravno takrat v bližini mrhovišča delali gozdni delavci in preplašili medveda. Inozemec se je slabe volje odpeljal. Naloga družine pa bi bila, da se predhodno pogovori z gozdno upravo.

Že pred prihodom inozemskega gosta je treba lov organizirati, poskrbeti za prenočišče in prehrano, lovišče naj bo prepreženo z lovskimi stezami in opremljeno s prežami, imeti moramo dostojno oblečenega, dobrega lovskega čuvaja in spremljevalca, ki je strokovno sposoben in vsaj deloma razume jezik, ki ga govori gost; potreben je šolan pes za krvno sled pri velikem lovu in še kaj. Okoli gosta naj se ne motovili vsa lovska družina. Kjer teh pogojev še ni, naj se ne vabi inozemskih gostov. Uprava gojitvenih lovišč ima danes s svojimi številnimi lovskimi kočami in šolanim lovsko-čuvajskim kadrom znatno ugodnejše pogoje za inozemski lovni turizem kakor večina lovskih družin. Manjkajo ji predvsem še šolani psi za krvno sled.

Imamo pa tudi lovske družine, kjer so dani pogoji za inozemski lovni turizem, pa se člani ne menijo za to, raje streljajo sami in se izživljajo v lovišču, če pa je suša v blagajni, jo napolnijo iz lastnih žepov. Na Krasu se je v neki lovski družini pripetilo, da je družina za svoje člane planirala odstrel določenega in pozneje odobrenega števila srnjakov, za italijanske goste pa še povišala z dvojnimi številom. Seveda tako ne gre.

Komisija za lovni turizem pri Glavni lovski zvezi v Beogradu ugotavlja vsakoletno ponudbo divjadi velikega lova za odstrel inozemcem. V lanske sezoni je nudila Srbija 7 jelenov, podjetje Jelen v Beogradu 20, lovišča Morović 15, Vojvodina 5, Hrvatska 34 in Slovenija 18, skupaj 99 jelenov; medvedov Bosna in Hercegovina 30, Črna gora 22, Srbija 30, Slovenija 5, Hrvatska 4, skupaj 121; gamsov Slovenija 30, Hrvatska 4, Srbija 9, Bosna in Hercegovina 25, Makedonija 10, Črna gora 15, skupaj 94; velikih petelinov v Hrvatski 5, Sloveniji 30, Srbiji 20, Bosni in Hercegovini 40, Črni gori 20; ruševcev v Sloveniji 30. Te številke so deloma premalo kritične in dvomim, da se lahko povsod nudi v navedenem številu zanesljiv odstrel. Gotovo pa je, da so v lovnom turizmu še velike rezerve dohodkov za vprihodnje.

Jugoslavija bo morala v inozemstvu nastopiti z enotnimi tarifami in taksami. Kar se Slovenije tiče, bo priporočljivo da se določi en sam forum, ki bo vodil politiko lovnega turizma za Lovsko zvezo Slovenije in Upravo gojitvenih lovišč skupaj. Potrebna bo previdna in premišljena taktika, da ne izgubimo naših dosedanjih gostov z ozirom na konkurenco drugih dežel. Končno pa je lovni turizem neposredno povezan z organizacijo in stanjem lovstva v naši državi. Dvig lovstva gre paralelno pot z dvigom lovnega turizma.

Učinek vojaške patrone 7,9 mm

Pri izvajanju lova na parkljasto divjad še vedno uporabljamo vojaško patrobo 7,9 mm. S to municijo je padlo v povojnem času gotovo največ velike divjadi, to pa zaradi tega, prvič, ker so si lovci pomagali pri lovu s prede-lanimi »mavzericami« in drugič, ker se lovske municije ni dobilo ali pa le v malenkostni količini. Omenjena patrona tudi ni zahtevala od posameznika prevelikih finančnih izdatkov in je zelo prikladna zlasti za poklicne lovce, ki trošijo municijo v večji količini na raznovrstno divjad. Dosedanje razprave o tej patroni pa niso dale lovcem dovolj podatkov, kako naj se ravna pri njeni uporabi. To verjetno do popolnosti tudi ni bilo mogoče, ker ne razpolagamo s podatki o vojni patroni, posebno še, ker je na uporabi stara nemška vojaška municija in prav tako stara jugoslovanska.

Pri nemški vojaški municiji se srečujemo z več vrstami patron. Najprej navadna, pri kateri je krogla napolnjena s svinčcem. Zunanji rob netilke je pri tej patroni navadno pobarvan z zeleno barvo. Nato probojne, pri katerih ima krogla tenak bakren plašč, pod plaščem do 1/2 mm svinčene obloge in v sredini jekleno kroglo. Netilka teh patron je navadno pobarvana s plavo barvo. Potem so še dum-dum krogle in pa zažigalne svetleče krogle, pri katerih je rob netilke prevlečen z rdečo barvo. Pri starih jugoslovanskih vojnih patronah pa ima probojna krogla prevlečeno s plavo barvo prednjo polovico krogla, a svetleča ravno tam z rdečo barvo. Za lov prideta v poštev samo patroni z navadno in probojno kroglo.

Vse omenjene patrone pa imajo krogle s špičasto konico, ki je na koncu precej močnejša tako, da se pri zadetku tudi v trši predmet ne zmaliči in je zaradi tega pri prestrelu divjadi izstopna rana zelo majhna, dostikrat ne večja od krogline debeline, če divjad ni bila zadeta v kosti. Tudi prestrel reber ne daje večje rane, ker se krogla še ne izmaliči na njih. Posledice pri streljanju s tako kroglo so, da divjad ne obleži na mestu ter da je zaradi majhne rane malenkostna krvavitev navzven, včasih je pa sploh ni in je iskanje zastreljene divjadi dolgotrajno in katerikrat tudi brezuspešno.

Z vojaško kroglo sem streljal na razno parkljasto divjad s sledečim učinkom: Jelena sem stre-

ljal na 50 m, ki je po strelu takoj odskočil ter v diru padel po 100 metrih. Zadeti je bil seveda skozi srce in kosti obeh prednjih nog, pa je bila zaradi tega izstopna rana velikosti 5 cm. Pri strelu na divjega prašiča na 120 m, je ta sicer obležal na mestu, ker mu je krogla prebila ožilje tik pod hrbtenico, vstopna in izstopna rana pa sta bili v obliki prereza širine rezila žepnega nožička. Po prestrelu sta se rani zaprli in prašič ni izgubil niti kapljice krvi, temveč je imel samo notranjo krvavitev. Gams je bil na 100 m zadet skozi pljuča, vendar ni padel. Tega gamsa sem zalezoval še 3 ure po streljanju in sva v tem času prehodila okrog 1000 m daljave. Od blizu sem z daljnogledom ugotovil, da ima pravilen zadetek, kar se je videlo po krvavi lisi na dlaki. Gams je padel šele po drugem strelu. Teh slučajev sem imel več, tako pri gamsih kakor pri srnjadi in le redko kateri kos je obležal na mestu. Krvavitev pa je bila vedno tako slaba, da je bilo treba kapljice iskati po kolenih. Iz tega sklepam, da ta krogla ne izko-

risti svoje žive sile na divjadi, temveč prebije njeno telo kakor z iglo in divjad ne dobi usmrtilnega šoka.

Zaradi tako slabega uspeha s to kroglo, sem prišel do zaključka, da mora biti krogla brez bakrene konice, oziroma prirejena mora biti tako, kakor so prirejene prave lovske patrone z delnim plaščem in svinčeno konico. Pri vojaški patroni to napravimo tako, da s trioglato pilo odpilimo bakreno konico, a svinec, ki nam ostane, ovalno poravnamo do roba plašča. S tem je ta krogla prirejena ravno tako, kakor lovske patrone z delnim plaščem. Učinek pri streljanju s tako prirejeno kroglo pa je popolnoma drugačen od špičaste. Gams in srnjad pa tudi druga divjad pade na mestu, kakor bi jo vrgel z neba, seveda pri pravilnem zadetku. Izstopna rana je vedno okrog 5 cm v prečniku, tako da daje dovolj močno krvavitev, ako bi bilo slučajno treba ustreljeno divjad iskati.

Izdelava take krogle je mogoča samo iz navadne patrone, nikakor pa ne iz probojne, kjer je namesto svinca jeklena krogla. Dum-dum ali svetleče, da ne omenjam.

Jože Debevec

Še o preizkusih starega orožja

Nihče ni lovec zato, da bi na kakem skupnem lovu postal žrtev drobca kakega pihalnika. Dolžnost poučenih je, da skrbijo tudi za varnost onih, ki se ne zavedajo, da je nezanesljiva puška nevarna njim in njihovi okoličini.

Število lovcev se je po osvoboditvi znatno zvišalo, mnogo dobrega orožja so pobrali okupatorji, do zadnjega domače produkcije nismo imeli, uvoz ni bil zadosten, pa tudi cene uvoženega orožja niso bile vsakomur dostopne. Tako je razumljivo, da je ostalo v prometu mnogo takega lovskega orožja, ki je potrebno vsaj generalnega popravila, če že ne spada med staro železo. Zato je tudi Lovska zveza Murska Sobotna v sodelovanju s Tajništvom

za notranje zadeve že 1956. leta odredila pregled lovskega orožja in tako pri nas že štiri leta zaporedoma pregledujemo lovsko orožje, ki ga pregleda puškar še pred izdajo podaljšane orožnega lista. Ti pregledi so resda samo na oko, toda izvedeni puškar ima precej zanesljiv »dodatni« čut, če je lovsko orožje še varno (seveda ob uporabi pravilnega streliva). Nadalje je naša lovška zveza sklenila, da mora vsak novi član ob vstopu v družino predložiti potrdilo puškarnja, da je njegovo orožje varno za uporabo; potrdilo ni potrebno samo v primeru, če si lovec nabavi novo orožje.

Pregledovanje lovskega orožja v zadnjih štirih letih je dalo naslednje rezultate:

Leto pregleda	Število lovskih pušk v okraju	Število izločenih	Odstotek izločenih
1956	802	10	1,3 %
1957	917	29	3,2 %
1958	931	26	2,8 %
1959	940	19	2,0 %

Preizkusna metoda, kakršno predlaga Karel Koren v 2. številki »Lovca«, je temeljita, vendar mislim, da bi veliko število lovcev obkokovalo svoje pihalnike in bi ostali brez pušk, če bi izvršili preizkus s 50 % močnejšim polnjenjem. Literatura navaja, da zviša 0,1 grama brezdimnega smodnika pritisk za okoli 50 atmosfer. Pri zvišanju polnjenja s 50 % smodnika, bi pri 1 gramu zvečalo pritisk od normalnih 500 na 1000 atmosfer. Sicer se po nemških predpisih res preizkušajo nove šibrenice pri takem pritisku, za praktično uporabo pa daje po mojem mnenju dovolj varnosti, če vzdrži orožje za 20 % zvišani pritisk. Pri prekomernem polnjenju se razleti tudi nova puška, zlasti tiste, ki so pretirano lahko izdelane. Razen tega bi morala biti za predlagano preizkušnjo na razpolago priprava za drženje puške in druge varnostne

naprave, da nesreča ne bi zadela preizkuševalca.

Če bi izvedli to akcijo, bi bil to gotovo edinstven primer na svetu. Juristi pa bi morali poprej razčistiti, če je pri dosedaj veljavnih zakonih možno odrediti takšno preizkušnjo. In kako bi prišli do drugega kakovostnega orožja tisti, katerim bi 1000 atmosfer (to je približno 330 krat tolikšen pritisk kot v gumi tovarnega avtomobila) razneslo »ljubico«? Mnogokrat so cevi dobre in bi že temeljito popravilo za klepa omogočilo, da bi puška ustrezala za lov. Želja vsakega lovca pa je že tako, da ima čim lepšo »ljubico« z narekovajem ali brez njega.

Moje mnenje je, da bi zasedaj zadostovala budnost lovskih tovarišev in puškarjev, da ne bi bile puške nevarne spredaj in zadaj.

Ludvik Marič

Pred mednarodno razstavo psov

Psoslovje ali kinologija je veda o psih. Vsa pravila in smernice so vpisane v pravilnikih, ki jih izdaja in potrjuje z obvezno močjo Mednarodna kinološka federacija v Bruslju (FCI). V to mednarodno zvezo je včlanjenih z izjemo Anglije, ki ima svoja zelo stroga pravila, skoraj dve tretini evropskih držav — tako tudi Jugoslavija — in nekaj prekomorskih.

Praktična manifestacija aktivnosti kinološke organizacije z namenom, da se dobi vpogled v kakovost raznih pasem, zlasti prvobitnih domačih (avtohtonih) psov raznih držav, so mednarodne razstave psov. Take mednarodne prireditve so v posameznih državah navadno vsako drugo leto. Tudi pri nas v Jugoslaviji prireajo republiške kinološke zveze in Kinološka zveza Jugoslavije mednarodne razstave psov. Zadnja velika razstava je bila v Sloveniji pred štirimi leti. Takrat je bila udeležba na razstavi ogromna (skoraj 800 psov).

Slovenija je zaslovela kot prvoborilka v kinologiji. Zato so se razstave pred štirimi leti udeležili lastniki s svojimi psi iz vseh krajev sveta. Tako so mogli obiskovalci razstave na lastne oči občudovati prekrasne pse vseh pasem ter takšne pse, ki jih redko vidimo in jim pravimo eksotični psi. Gotovo je, da so takrat prišli na svoj račun ravno lovci, kajti razstavljenih je bilo največ lovskih psov. Vsak tisti, ki si je razstavo ogledal, zamore poslej v

naravi prepoznati in si priučiti lepega psa, ki ustreza predpisanim pasemskim znakom. Le tak pes je prvovrsten in če je za delo uporaben, tudi ideal vsakega lovca.

Na razstavah ocenjujejo sodniki vse po strogih prepisih in sicer v za vsako pasmo oddeljenih krogih. Najboljšemu psu iz-

reče sodnik, da je kandidat (tekmeč) za naslov mednarodnega prvaka v lepoti. Če dobi na treh mednarodnih razstavah to oceno, potem postane mednarodni prvak in s tem zelo zelo dragocen. Mednarodno prvaštvo pa se podeljuje tudi za delo.

Stremljenje vsakega lovca bi moralo biti, da vzredi in izuči psa za prvaka, če že ne za mednarodnega, pa vsaj za državnega ali republiškega, sebi v največje zadovoljstvo, skupnosti pa v njeno dobro in v zgled.

Tudi na letošnji mednarodni razstavi psov, ki jo priredi Kinološka zveza Slovenije 1. in 2. avgusta na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani pričakujemo veliko udeležbo z vseh strani in iz vseh slojev, posebno pa še s strani lovcev. Vsak lovec si lahko praktično osvoji izkušnje in pravila o psih, o predpisanih merah, višinah, o odlakanosti, skratka o vsem, kar na kratko imenujemo standard. Videl bo matične, domače pse in seve tudi one iz drugih držav in to v najlepših izbranih predstavnikih posameznih pasem. S količjak pozornosti si bo pridobil znanje, ki ga bo nato s pridom uporabil pri izbiri in vzgoji lastnega lovskega psa. Gotovo pa bo vsakemu obiskovalcu razstave ostal neizbrisni spomin na prireditve, ki mu bo nudila poduk, hkrati z užitek in zadovoljstvom ob pogledu na naše najzvestejše prijatelje in pomočnike pri opravljanju lova.

Bruno H. Stare

Lovski opravki v juliju

S 16. julijem se prične lov na divje golobe in grlice. Pozabi pa naj se pri tem lovu nikar, da gnezdiijo divji golobi in grlice še enkrat v tem mesecu, zato naj bo odstrel zelo zmeren.

V drugi polovici julija meseca stopi srnjad v prsk. Z lovom na klic je vsaj toliko časa počakati, da nam izhojeni kolobarji v tleh povedo, da srnjaki že oplajajo srne. Pri tem lovu naj se vabi srnjak le s »pivkanjem« in le izjemoma z »pijavkanjem« ali celo z »vekanjem«, ki srnjad zbega in oplasi.

MLade ujede zapuščajo gnezda in naj se prej postrele. Z malim potrpljenjem pričakamo lahko tudi stare, ko prinašajo v gnezdo hrano.

Zajci imajo zopet mlade, oziroma se ponovno pari.

Močni jeleni si čistijo rogovje, mladi fazančki se v prvo prebarvajo, pernata divjad še ni do-

rasla, treba jo je še čuvati pred zalezovalci.

Po višjih legah se kosi seno, zdaj je pravi čas, da si priskrbimo dobrega sena za zimsko krmljenje, kajti višinsko seno je za divjad boljše od nižinskega. Tudi se je treba sedaj oskrbeti z neomlačenim ovsem in morda tudi z deteljo od druge košnje, ki je za srnjad in jelenjad boljša od vsakega sena (trave).

Pregledajo se ponovno solnice, če je še kaj soli v njih, oziroma če jih ni ispral dež ter se zopet napolnijo. Tudi za golobe po nekod napravijo solnice, pa s tem razločkom, da na solnicah golobe streljajo. Take solnice so na tleh; pridamo jim janeža in koprea ter potresemo s hrano.

Julij je še zadnji mesec za nabiranje česulj za zimsko krmljenje srnjadi in jelenjadi.

Po dr. Bevku priredil
Miloš Kelih

Prirastek pri srnjadi in še kaj

Srnjad je danes pri nas številčno najbolj razširjena ne samo parkljasta temveč dlakasta divjad sploh. Zato je ne le iz lovskega, temveč tudi lovsko gospodarskega stališča najbolj zanimiva.

Prvi pogoj za pravilno gospodarjenje s staležem tako z lovskega kot lovsko gospodarskega stališča je pravilen odstrel. S tem pa ne mislim samo na takozvani gojitveni odstrel, to je odstrel telesno zaostale, zakrčljene in bolne divjadi, torej izbira za upravičeni odstrel z ozirom na kakovost divjadi, temveč staležu številčno odgovarjajoči odstrel. Ta zavisi od višine staleža, torej števila srnjadi ali gostote v določenem življenjskem prostoru. Pri gostoti divjadi pa moramo razlikovati med gospodarsko znosno gostoto z ozirom na škodo, ki jo povzroča srnjad in gostoto, ki je znosna iz biotičnega stališča. Gospodarsko znosna je gostota takrat, kadar stalež ne povzroča na polju in v gozdu omembe vredne škode. Biotično znosna je pa stalež takrat, če telesna teža in razvoj rogovja srnjadi v določenem življenjskem prostoru ne nazaduje in ne nastopata prepogosta zakrčljivost in kužna obolenja zaradi prevelikega staleža.

To pravilno ravnanje, ki je tudi pomemben del gojitve divjadi vzpostavljamo z odstrelom. Za številčno pravilen, lovišču od-

govarjajoči odstrel pa je potrebno poznanje številčnega staleža verjetnega letnega prirastka. O letnem prirastku pri srnjadi pa si lovci navadno nismo na jasnem, ta se namreč podcenjuje, kakor se po drugi strani stalež običajno precenjuje. Nepravilnosti, ki zaradi tega nastanejo pa so razvidne iz vsakoletnih izkazov o staležu srnjadi in predlogih za odstrel.

Če hočemo stvarno ugotavljati prirastek pri srnjadi, moramo vedeti, da ima srna navadno dva mladiča, večkrat enega, redko tri in izjemoma štiri. Iz tega sledi, da moramo pri računanju prirastka vzeti v račun tistega, ki je najbolj naraven, torej tudi najbolj pogost, to sta dva, oziroma en mladič. Poleg tega pa je važen tudi čas ali doba, kdaj bo računanje prirastka in staleža najbolj stvarno. Zato se mi zdi najbolj primerna spomlad, recimo 1. april. S tem datumom začenja novo lovsko leto, parkljasta divjad pa prehaja idealno iz ene starostne dobe v naslednjo-starejšo. Lanskoletne mladiče, srnjačke in srnice, imenujemo od tega dne lanščake in srne mladiče, predlanske pa mlade srnjake in mlade srne, ki so sedaj prvič breje. Za številčen stalež v lovišču je odločujoča ta doba. Tekom poletja in jeseni, med lovno dobo se stalež poveča z mladiči, obenem pa zmanjša z odstrelom. Zima in zgodnja pomlad terjata

izgube na staležu, kar dočaka nekako 1. april, je realen stalež v lovišču.

Pri računanju prirastka ne upoštevajmo celotnega staleža srnjadi v lovišču, temveč samo srne. S tem se izognemo upoštevanju navadno slabo poznane spolnega razmerja. Med stalež ženske srnjadi štejmo prvo srne, ki bodo maja ali junija povrgle in drugič srne-mladiče, torej lanskoletne srnice. Če bi šteli med stalež samo srne, bi bil prirastek verjetno vsaj 150 %, ker povrže večina srn po dva mladiča. Ker pa štejemo k staležu vso žensko srnjad, je odstotek prirastka seveda manjši, pa tudi stvarnejši, obenem pa so v tako računanem prirastku upoštevane že tudi običajne izgube. Prirastek v loviščih, kjer srnjad ni prekomerno ogrožena od ljudi (ob košnji, zanjkarji, krivolovci) in roparice (psi, volkovi, lisice) z znatno zanesljivostjo 100 % računan od spomladanskega staleža ženske srnjadi (1. aprila). Najmanj tolikšen prirastek opazujem in beležim že nekaj let v lovišču, kjer je omogočeno opazovanje in štetje srnjadi v času slabega kritja, pozno jeseni, pozimi in spomladi. V predelih, ki imajo izrazito mrzlo klimo, dolgo zimo in pogoste snežne padavine, pri nas verjetno nekateri predeli Notranjske in Kočevske in v visokogorju, je prirastek seveda manjši, vendar ne pod 80 % in še to le zaradi izgub pozimi.

Seveda pa moramo upoštevati izgube na prirastku, ki nastopijo v izjemnih, za divjad neugodnih zimah. Za zdravje staleža in gojitev pa so ostre zime večkrat koristne, ker v takih, brez usmiljenja pogine, kar ni zdravo in odporno, posebno v loviščih s prevelikim staležem in prestarim povprečjem posamezne srnjadi (nad 6 let). Lovišča s prevelikim staležem pri nas verjetno ni. Stalež je namreč za določeno okolje prevelik takrat, kadar primanjkuje srnjadi v zimskem času najnujnejše hrane zaradi prevelike konkurence. Posledica pa so nadpovprečne izgube spomladi, ko prehaja srnjad na zeleno pašo.

Realno poznanje številčnega letnega prirastka je prvi pogoj za številčno planiranje odstrela. V loviščih z ustrezačim spolnim razmerjem (vsaj 1:2), ne prestarim povprečjem in gospodarsko in biotično znosnim staležem, naj bi bil vsakoletni odstrel številčno enak prirastku, v katerem smo že upoštevali vsakoletne izgube. Ker je spolno razmerje povrženih mladičev precej točno 1:1 lahko s pravihim odstrelom mladičev vplivamo na ustrezno spolno raz-

Ivan Mikec — Mitja: Srnja družina

merje staleža, kar se da pri srnjadi z doslednostjo in malo znanja pri izboru doseči v 2 do 3 letih. V loviščih s premajhnim staležem pa naj bo odstreljen samo del prirastka, dokler ni stalež številčno odgovarjajoč. V takih loviščih pa je sicer začasno neugodno spolno razmerje n. pr. 1:3 umestno, ker bo tako hitreje dosežen odgovarjajoč številčni stalež.

V podkrepitev mojih opažanj in mnenja o prirastku pri srnjadi, o katerem se pravzaprav premalo piše, pa navajam dvoje zanimivih poročil, katera sem zasledil v tuji literaturi. V nekem danskem lovišču so odstrelili vso srnjad tega lovišča v pozni jeseni. Padlo je 46 srnic in 45 srnjačkov, torej 91 mladičev in 76 srn in srn mladice. Ker so izvršili celoten odstrel jeseni, stalež torej še ni utrpel običajnih zimskih izgub, je znašal prirastek 120 % staleža ženske srnjadi. Ueckermanu pa je v 75 ha veliki obori, obdani z zidom, kjer je bil prehod srnjadi izključen, ugotovil v 3 zaporednih pomladih tale prirastek izražen v % od staleža, kjer je bilo spolno razmerje 1:1

1953	66 %
1954	50 %
1955	63 %

Na podlagi teh opažanj je menja, da je prirastek v ustreznem ugodnem življenjskem okolju do 60 % računat od spomladanskega staleža, kjer je spolno razmerje 1:1.

Prirastek računat samo od ženske srnjadi bi bil po teh opažanjih skoraj 120 %.

Poznanje številčnega prirastka je prvi pogoj za pravilno lovsko gospodarjenje s staležem, obenem nam pa to omogoča precej točno kontrolo, koliko je javljanje staleža vsaj teoretično strokovno realno ali pa so navedene številke zgolj absurde hišne številke.

Bogdan Sežun
(Konec sledi)

Ivan Mikec — Mitja: Srnja mladiča se ogledujeta v zrcalu kaluže

Ali je potrebno noveliranje člena 247 k. z.?

Ze daljšo dobo se na številnih naših občinskih zborih in zborovanjih postavlja med drugimi tudi vprašanje potrebe po noveliranju določila člena 247 kazenskega zakonika, ki obravnava nezakonit lov v raznih variantah. Praksa naših sodišč v letih od 1951, odkar je sedaj veljavni kazenski zakonik stopil v veljavo, je namreč pokazala kaj slabe rezultate, kateri zlasti nas lovcev niso mogli zadovoljiti v tem smislu, da bi

čutili res učinkovito kazensko pravno zaščito pred divjimi lovci. Kazni, ki so se izrekale v posameznih primerih, so bile običajno malenkostne, v večini primerov le denarne kazni, katerih izvršitev je bila storilcem povrh še pogojno odložena. Tako te kazni niso dosegle niti vzgojnega niti preventivnega namena pri storilcih kaznivih dejanj te vrste, v lovskih vrstah pa so naletele na splošno kritiko in negodovanje.

Člen 247 kazenskega zakonika je specialni predpis, ki bi naj zaščitil lovstvo pred škodljivim divjim lovom, ki je po vsej naši državi dokaj razširjen. Lov, ki ga je mogoče izvajati na najrazličnejše dovoljene in prepovedane načine, sredi belega dne in v temni noči tvori pač široko področje raznolike dejavnosti, ki jo je težko v celoti zajeti v specialno določilo, katero obsega 2 do 3 stavke, ki pa morajo vsebovati

povsem koncizne opise vseh elementov posameznih kaznivih dejanj. Specialno zakonito določilo je pač vedno nekoliko nevarno. Kljub skrbnemu pretehtanju raznih možnosti ob njegovi formulaciji, se namreč utegne kasneje v praksi izkazati, da se ta ali ona možnost ni upoštevala ali pri formulaciji ni prišla dovolj jasno do izraza in tako nastanejo v njem takoimenovane »luknje«, kakor jih pravniki radi imenujemo. Tudi naš dobri člen 247 k. z. je na žalost poln takih lukenj, skozi katere nam pogosto uhajajo naši ilegalni družabniki — divji lovci. Posledica tega je, da se s svojimi ovadbami zatekamo raje k sodniku za prekrške, ki divjega lovca hitreje in v večini primerov bolj učinkovito kaznuje kot pa sodišče. Toda tako nastane povsem zgrešena praksa, da je huje kaznovan storilec prekrška kot pa oni, ki je storil kaznivo dejanje, za katero je odgovarjal pred sodiščem. Že ta ugotovitev pa nam tudi pokaže, da enotna penalizacija različnih v členu 247 k. z. naštetih kaznivih dejanj krivolovstva ni na mestu.

To vse so splošno znane stvari, zato je pogosto slišati predloge in zahteve, da je treba člen 247 k. z. spremeniti, da bi lovci na ta način dosegli učinkovitejšo kazensko pravno zaščito pred svojimi zakletimi sovražniki. Vendar si moramo biti predvsem na jasnem o tem, ali je v ta namen sploh potreben specialni predpis oziroma ali morda ne zadoščajo že obstoječa določila kazenskega zakonika za prav učinkovito zaščito lovskih interesov. V kazenskem zakonu predvojne Jugoslavije ni bilo posebnega predpisa o krivolovstvu, kar se je takrat občutilo kot vrzel v kazenski zakonodaji in je praksa kolebala, kateri predpis kazenskega zakona bi bilo v primerih krivolovstva pravilno uporabiti. Takrat je posebni predpis dejansko manjkal, glede na veljavna pojmovanja o pridobitvi lastnine na divjadi, katera je veljala za res nullius in jo je lovec šele po uplenitvi pridobil s prisvojitvijo. Res se je takrat upravičeno postavljalo vprašanje ali je mogoče divjad imeti za »tujo premično stvar«, ki jo je moral storilec tatvine po §-u 314 k. z. vzeti drugemu, ker je bila živa divjad del nepremičnine, »tvoja premična stvar« pa je postala šele divjačina, t. j. uplenjena divjad. Po tem zakonu je bilo na pr. mogoče kaznovati gonjača, ki si je po končanem lovu prisvojil uplenjenega zajca, ne pa divjega lovca, ki je oddal strel na zajca in si ga je s tem poskusil prisvojiti, pa je zajca zgrešil.

Danes pa so vsa ta vprašanja z zakonitimi predpisi urejena povsem jasno in razumljivo. Tako zvezni kot republiški zakoni o lovu določajo, da je divjad »družbeno premoženje«, naš kazenski zakonik pa vsebuje v svojem XX. poglavju vrsto določil, ki to družbeno premoženje učinkovito varujejo pred vsemi možnimi oblikami oškodovanja. Tu so vsebovana med predpisi, ki nas zanimajo določila o tatvini (člen 249 k. z.) s kvalificiranimi (čl. 250, 251, 252, 253, 255 k. z.) in privilegiranimi primeri (čl. 259 k. z.) o odvzemu in poškodovanju tujih stvari (člen 256, 257 k. z.) in o prikrivanju (čl. 265 k. z.) skratka odprte so široke možnosti za res učinkovito zaščito pred onimi storilci, kateri povzročajo kakršnokoli škodo družbenemu pre-

moženju nasploh torej tudi onemu, ki nas zanima, namreč naši divjadi.

Kakor sledi iz gornjih izvajanj absolutno ni potrebno, da bi se člen 247 k. z. noveliral. Izpostavili bi se s tem samo nevarnosti, da bi pri novi formulaciji besedila ponovno ustvarili mrežo lukenj, ki bi marsikateremu divjemu lovcu dale možnost, da bi ušel zaslužen kazni. Skrbeti nam je le za to, da bo povsem neumestni predpis čl. 247 k. z. hkrati z njim pa tudi člen 248 k. z., ki obravnava nezakonit ribolov, čimprej ukinjen. Ko bomo to dosegli, sem prepričan, da bo dana prav učinkovita pravna zaščita naših lovišč pred zavržnim delovanjem največjih škodljivcev — divjih lovcev.

Otmir Cvirni

Jerebičji petelinček je zgleden oče

Klasik lovskega slovstva, Diezel, njegovi predhodniki širom sveta, zlasti Francozi in Nemci, pa tudi vsi poznejši gojitelji poljske perjadi z enako vneto podarjajo, da je treba spomladi jerebičja jajca zbirati in jih podložiti domači kuri ali pa jih valiti v umetnih valilnikih. Le tako je mogoče zanesljivo povečati stalež jerebic. Razlogov za umetno pospeševanje razmnoževanja te množične poljske kure je več, najvažnejši pa je ta, da jerebica ni posebno natančna pri izbiranju svojega preprostega gnezda, tako da ga sovražniki lahko najdejo in uničijo. Ti sovražniki so v prvi vrsti vrane in srake.

Jerebica je dobra mati, vendar le kebkom, ki jih je sama izvalila. Zaradi ohranitve vrste pa je obdarovala narava jerebičjega samca, petelinčka, z izredno razvitim očetovskim čustvom. Lovski klasiki in dobi opazovalci so to vedeli in že svojčas priporočali umetno valjenje pod domačo kokljo ali v valilnici. Izvaljene kebkice naj bi potem vodila domača kura pritlikavka ali, še bolje, jerebičji samec, petelinček. Samo na ta način bi se mogel stalež jerebic občutno izboljšati, oziroma pomnožiti.

V poskusnih postajah številnih evropskih držav, tako v Angliji, na Čehoslovaškem in Danskem, v Nemčiji in v Sovjetski ozvezi proučujejo razna vprašanja iz biologije jerebic z namenom, da bi problem umetne vzreje in razmnoževanja te poljske perjadi

še bolj izpopolnili in ga razvili podobno kakor pri vzreji fazanov.

To vprašanje zahteva seveda posebno pozornost in bi bilo nemogoče, razpraviti ga v kratkem članku. Zato se bomo tokrat ukvarjali z umetnim razmnoževanjem jerebic le toliko, koliko zadeva zbiranje jajc in valjenja pod domačo kokljo ali v valilnikih. Ni dvoma, da so to vprašanje najboljše rešili gojitelji divjadi na Čehoslovaškem. Čehoslovaški lovci in gojitelji so ta problem zagrabil pri korenini in organizirali predvsem zbiranje jajc po lovskih organizacijah. Nobene podrobnosti niso pozabili: zbiranje jajc, valjenje pod domačo kokljo ali v valilnikih. Poslužujejo se celo zelo praktičnih radarjev, s katerimi iščejo in najdejo jerebičja in fazanja gnezda v žitih in deteljiščih.

Klasični in sodobni gojitelji se strinjajo v tem, da se jerebičji kebkici morejo brez nadaljnega zaupati petelinčkom, ki jih zvesto vodijo in pripravijo za samostojno življenje. Seveda si je treba take petelinčke pravočasno priskrbeti. Marsikdo bi upravičeno vprašal, zakaj petelinčke, ko pa je veliko bolj prirodno, če bi za to opravek angažirali kure, samice. Na podlagi dolgoletnih izkušenj je ugotovljeno, da so petelinčki za ta namen bolj primerni, ker je njihov čut humanosti bolj razvit. Čudna prispodoba! In vendar je tako. Jerebice samice nočejo sprejemati tujih sirot, bilo takih, ki so jim starše

ugrabile roparice ali takih, ki so jih izvalile domače kure ali valilniki (inkubatorji). Cesto se je zgodilo, da je jerebica, ki so ji podtaknili tuje kebkčke, vse do zadnjega pobila. Podobne izkušnje imajo tudi naše gospodinje z domačimi kurami. Moja sosedja je k svojim sedmim piščancem dopkupila v valilnici Šentvid osem enako starih piščancev iste pasme in jih zvečer podtaknila koklji. Zjutraj so vsi tučki ležali mrtvi ob gnezdu, koklja jih je spoznala kot tujce in s kljunom pobila. Niti pri enem se ni zmotila.

Razlog je verjetno v tem: Ljubzen napram mladičem se pri koklji razvija postopoma, to je med valjenjem in sicer le nasproti mladičem, ki jih sama vali, ne pa nasproti takim, ki so jih bili podtaknjeni. Če naletimo na kito jerebic, v kateri vodita stariša mladino dvojne starosti, gre zanesljivo za prevzem sirot, vendar pa ne po zaslugi jerebice marveč petelinčka.

Prikazali bomo preprost način razmnoževanja jerebic na podlagi zbiranja jajc, kakršnega prakticirajo gojitelji v Nemčiji in tudi na Čehoslovaškem. Ko se kebkčki pod domačo kokljo ali v vališču izvalijo, jih je treba predvsem osušiti in ogreti. To dosežemo najhitreje pod umetno kokljo, ki jo ne bomo podrobno opisovali, ker je splošno znana. Po 24 ali najkasneje 48 urah je treba kebkčke zaupati petelinčku, da jih vodi in osposablja za samostojno življenje. Enemu petelinčku lahko zaupamo 10 do 12 kečkov.

Razumljivo je, da je treba imeti takšne petelinčke, rekel bi, na zalogi. Zadržimo jih od jerebic, ki smo jih prezimili v voljeri. Pripravljene pa morajo biti tudi primerne kletke. Kletka mora biti pregrajena na dva dela, od katerih je eden mračen, drugi pa svetel. V mračni oddelek denemo petelinčka dva dni poprej in ga tam krmimo in pojimo. Kebčke prinesemo raje ponoči v kletko in sicer v svetli oddelek. Pregrado potem odstranimo. Petelinček se takoj pobriga za kebkčke in jih zbere pod svojo perut. Drugi dan odstranimo pokrov in ga nadomestimo s kovinsko mrežo. V kletki smo natresli hrano za kebkčke in sicer močnate črve in mravljinčja jajca (bube). Pokladati pa jim je treba samo toliko, kolikor sproti pojedo, ker drugače se mravljinčja jajca skisajo in postanejo nevarna. Petelinček takoj prične učiti kebkčke zobati. Po dveh, treh dneh raztresemo pičo okoli kletke, tako da kebkčki lahko zobljejo v najbližji okolici kletke, medtem ko samček ostane v kletki. Petelinček je zelo zaskrb-

ljen in venomer kliče kebkčke v kletko. Ko se kebkčki po 3 tednih dobro razvijejo, jih spustimo skupaj s petelinčkom v svobodo. Izberemo tih kraj v bližini kakšne remize, kjer lahko hitro najdejo zaklonišče. Nekoliko dni jih še krmimo, potem pa to opustimo, ker najdejo pod skrbnim vodstvom petelinčka dovolj hrane v naravi. Več kot 3 do 4 tedne ni

priporočljivo držati kebkčke pod nadzorstvom, ker se v svobodi bolj utrdijo.

Kakor vidimo, je problem valjenja in vzreje veliko bolj preprost kot zbiranje jajc. Zbiranje jajc je pri vsem problemu najvažnejše in ga je treba organizirati tako, da ustreza krajevnim razmeram.

A. S. Pirc

Fajsova bukev

Ko sem leta 1928 nastopil službo logarja v graščini Podčetrtek, mi je takratni oskrbnik in upravitelj graščine dodelil zapri-seženega gozdnega in lovskega čuvaja Martina, da me seznani z revirjem. Že star in nadvse zvest čuvaj Martin je bil doma s Tinske gore. V revirju si ga našel ob vsaki dnevi ali nočni uri, skratka gozdni revir je bil njegov drugi dom.

Z naročilom upravitelja, da mi Martin razkaže revir in pokaže vsa važna mesta za lov, sva krenila iz grada po cesti proti Podčetrtku ter pol kilometra od gradu prišla na ravnino, kjer je stala tik ob cesti mogočna stara bukev. Pri nji moj spremljevalec obstoji.

»Tukaj pri tej bukvi je zelo dobro stojišče za vse vrste divjadi. Ako boš hotel počakati lisico, pa zlezi med veje!«

Bukev je imela res udobno razvrščene veje, tako da se je dalo brez lestve priti nanjo. Na bukvi zagledam pribito tablo z napisom »Fajsova bukev«. Martin mi pojasni ta napis takole:

»Lansko leto so prišli divji prašiči z Boča v naš revir. Vse-

povsod sem jih iskal in čakal brez uspeha. Slednjič sem se spomnil še na to stojišče. Nekega jutra sem bil še pred svitom pri tej bukvi. Malo postojim in skoraj zaslišim neko šumotanje po suhem listju. Ko napenjam oči, vidim na mali preseki nekaj prašiču podobnega. Že sem mislil, da vidim tudi čekane in v razburjenosti mi šine v glavo, da ni varno streljati prašiča s tal, ker bi lahko imel on plen ne pa jaz. Hitro se splazim po vejah in brez kakega šuma že sedim na tistile veji. Zopet zaslišim šumotanje, ki gre vedno bliže in bliže, dokler se ne pojavi tamle pri tistem ceru jazbec. No, bom pa jazbeca in mislim pome-riti. Toda s čim? V razburjenosti v kakršni sem bil, sem pozabil puško ob bukvi. To moje smolo in obenem malomarnost sem zaupal upravitelju, ki je dal napraviti to tablo. Sam sem jo moral pribiti tu gor. Zdaj je to moja bukev in ne dam je posekati, dokler bom živ.«

Po obhodu čez Male Radence, Plešivec in skozi Trobernik, Kapselski jarek in Zupnijski jarek nazaj v grad mi je svetoval, da kadar bom kaj utegnil, naj čakam pri Fajsovi bukvi.

*

Moja služba je potekala enakomerno. Skrb za naraščajočo družino me je dostikrat pognala pred svitom iz postelje, kakor me je tudi mnogokrat pripeljala pozno ponoči v posteljo. Nekega jutra sem se namenil na Fajsovo bukev. Vsa narava je še spala, le Sotla je izpuhtevala svojo megleno paro po Sotelski dolini. Prišedši do bukve, si obrišem potno čelo, obesim puško prek ramena in se začnem vzpenjati po vejah. Nenadoma primem za nekaj nenavadnega. Ko se ozrem navzgor opazim, da držim za Martinovo nogo. Martin se mi je režal, češ: »Poldrugo uro hoda imam; ti si tukaj doma, pa sem te prehitel.« Poudariti moram, da je imel tokrat puško s seboj. Preostajalo mi ni nič drugega, kot da se po-

tegnem na kilometer oddaljeno čakališče na Marinškov travnik. Nisem še sedel četrť ure, že pade strel s Fajsove bukke. Vrglo me je s sedeža in nisem se mogel premagati, da ne bi šel pogledat. Martin je pod bukvijo ponosno kadil cigareto, pred njegovimi nogami pa je ležal velik in star lisjak.

Prišel je mesec junij, čas ko je bilo treba privezati srnjaka. Seveda je bila zopet Fajsova bukke tista, od koder se je videlo na vse štiri strani. Junijskega jutra se podam s puško in daljnogledom na Fajsovo bukke, da privežem naročenega srnjaka. Prvi pički so se začeli oglašati, budilo se je sveže jutro. Kakih sto metrov vzhodno od Fajsove bukke je mala kotlina, imenovana »Studenec«. Tam je bila vedno srnjad in tudi to jutro ni bilo brez srnjaka, ki je močno napadal tamkajšnja mlada drevesa. Pomikal se je proti meni, kar obstoji z glavo obrnjen proti gradu. Po nekaj minutah se obrne in se izgubi v bližnje grmovje. Kmalu pride po cesti od grada ženska s košaro v roki. Verjetno je šla po gobe. Tik pri bukvji obstoji, se obrne, pogleda desno in levo in že se postavi tako, kot bi nekaj pobirala.

Na bukke ni gledala. Mislim sem si, da bi bil tudi jaz lahko pobral te gobe po končani preži. Ko se je kopa vzravala in odšla proti Mali Rudenci, je v popolnem brezvetrju zemlja izpuhtevala svoj duh navpično proti meni in takrat sem šele ugotovil namen dozdevnega pobiranja. Da nisem zdržal več na bukvji je umevno. To leto sem naročenega srnjaka privezal v Palčniku, ker na to bukke tisto leto nisem več plezal.

Tretji dan po mojem prisilnem begu s te bukke grem po logarskih opravkih v revir Mala Rudenca. Sonce je že visoko viselo na nebu in poletna vročina je z naglico preganjala jutranji hlad. Ko sem se bližal Fajsovi bukvji, je z nje ravnokar zlezel njen »patron« Martin.

»No, danes pa nisem nič videl,« je bila njegova prva beseda. Nato si začne ogledovati roke, jih ovohavati, gledati onesnažene komolce in začne klicati vse zle duhove nad paglavca, ki mu je namazal veje. Bal sem se, da bo sumil mene, zato sem mu opisal dogodek pred dnevi pri tej bukvji. V zgodnjih jutranjih urah namreč ni videl »gobe« pri bukvji, jo razhodil in s takimi čevlji namazal veje, ko je plezal na bukke.

Leto zatem, ko je zob časa oglodal veje in ko se je bližal čas srnjakovega prska, sem si kajpada

spet izbral »Fajsovo bukke« za ugotavljanje srnjakov. Poletne julijske noči so kratke, dolgi pa trudapolni dnevi, ki so me do skrajnosti izmučili. In ko nekega jutra nenaspan pridem do »Fajsove bukke«, se s trudom povzpnem po vejah na sedež. Prižgal sem cigareto, da bi ugotovil veter in še preden sem pokadil, sem najbrž zadremal in cigareta mi pade iz rok na tla. Ker pa je bila suša, sem se bal, da bo ogorek vžgal suho listje. Odločil sem se, da ogorek ugasnem. Ko sem bil zopet na sedežu, sem si mislil, da pri takem rogoviljenju po bukvji gotovo pol ure ne bo srnjaka. Na veji se je dalo ugodno sedeti in zaspal sem spanec trudnega. Kako dolgo sem spal ne vem. Zbudil sem se, ko mi je s povešene glave padel klobuk in se skotalil po vejah na tla. Ves presenečen zrem za močnim srnjakom, ki je tik izpod bukke odskočil, globoko zabokal, ter jo v dolgih skokih odkuril v najbližje skrivališče.

Da mi ta srnjak, ki sem ga tako pošteno splasil, ne bo več

prišel, sem bil prepričan, zato sem moral naročenega srnjaka privezati v Troberniku.

Josip Štukl

Prvi lov

Daleč od mest, v pokrajini Zvolensko, leži majhna dolina. Tu je območje občine Grohot. Ljubke gore se vlečejo okoli nje v šir in dalj. Tam na jugozahodni strani se vzpenja oster vrh, ki se imenuje Hohulka, na vzhodu pa dremlje znana Dečja poljana.

Na Grohotu sem poznal gospodarja Martina Pleva, ki mi je nekoč napisal takole pismo:

»Dragi Andrej!

Sporočam ti, da ovce dobro molzejo in da je ovčje mleko še kar dobro. Pridi se ga napiti in ko se napiješ, bova šla loviti divjad, ker mi uničuje oves. Naredila mi je že veliko škodo. Pridi v soboto zvečer pod Jelšovsko dolino, tam te bom pričakoval s konji.

Kaj drugega ti nimam pisat, samo pozdravljam te še enkrat, tvoj Martin Pleva.«

Prišla je sobota in podal sem se na pot prek vrhov. Prišel sem v Jelšovsko dolino. Tam pa sta se pasla dva konja.

»Hop-hip-hop!« sem zavpil na ves glas, da je dvanaajstkrat odjeknilo po dolinah.

»Hop-hip-hoop!« se je nedaleč odzval Martin Pleva. Tam je počival na travi in kadil pipo.

Sedla sva na konja in krenila. Plevova žena me je zelo vljudno sprejela. Nalila je ovčjega mleka, položila na mizo kepo sira in dober ržen kruh. Prinesla je košček slanine — pri moji veri, tako sem se počutil kot v devetih nebesih.

Pojedla sva in popila ter krenila. Martin Pleva, pravi korenjak, doma iz Grohota, je imel oči kot sova. Vodil me je, dobro je vedel kod stopa. Jaz sem kar kolovratil za njim in se pogosto ma spotikal na grapavi stezi.

»Nesrečni Pleva, kam neki pa blodite?« sem ga vprašal, ko je krenil v globoko dolino, ki je bila temna kot črna kava.

»Ti bodi kar tiho,« mi je odvrnil. »Prešla bova Grohotsko dolino in takoj bova na našem.«

Sla sva poleg majhnega potočka. Pleva je pripovedoval, da se potok imenuje Bučava, kajti rad zabuči, pa če pade tudi samo malo dežja. Čez nekaj časa sva krenila na levo, stopala po pobočju navzgor po gostem grmičevju in nenadoma se je pred nama razprostrela velika planjava ovsu.

»Tako,« je zamrmral Pleva, »lahko si oddahneš!« Za trenutek se je oddaljil in se vrnil s staro, rjavo puško. Tudi muhe ne bi mogel z njo ustreliti.

»Ali bi si ti upal ustreliti?« me je vprašal Pleva.

»Zakaj ne?« odvrnem. »Se pred nedavnim sem na Ostrem vrhu pomeril na zajca, toda samo s palico, kajti puške nisem imel.«

Pleva je obrnil glavo in odgovoril:

»Tega še svoj živ dan nisem videl, streljati s palico. Ustrelil iz puške, kakor se spodobi in prevrni mi divjega prašiča, potem boš fant od fare! Jaz ne morem, pri moji duši, da ne! Roke se mi tresejo kot šiba na vodi.«

Jaz pa mu odvrnem:

»Divjega prašiča? To pa žel! Dajte mi puško in me povedite k njemu!«

Pleva mi je dal puško in me vodil po gozdu. Neprestano se je oziral na drevesa in mrmral nekaj skoz nos. Ko pa sva prispela do velikega suhega bukovega drevesa, je zavpil od veselja in se povzpел nanj. To drevo je vihar do polovice odlomil in bilo je že nevarno nagnjeno.

Zapodil sem se za njim in tam sva se na zlomljenih vejah dovolj ugodno namestila.

»Počakajva,« mi je zašepetal Pleva. »Kmalu se bo prikazal mesec, potem se boš pa čudil: oves bo kar valoval, ker bo vse črno divjih prašičev. Samo glave bodo morale ven: zdaj ena, zdaj druga. Potem počasi pomeriš, daj mu, kar mu gre! Pri moji veri, če ga zadeneš, ti bom dal ovna!«

»Samo, kako ga bova privlekla domov?«

Pleva je zamahnil z roko: »Malenkost!«

Potem sva spet molčala kakor da bi se nama usta zrasla. Niti dihati si nisem upal. Samo po malem sem puščal sapo iz pljuč. Čakava, nič. Se čakava — mesec je kakor pozlačen kolač pokukal na naju izza gozda. Tedaj pa vidim: oves se giblje, kot da bi veter vršal po njem.

»Tu so, tu so!« mi je šepetal Martin Pleva.

Puško sem dvignil k očesu in čakal, kdaj bo merjasec dvignil svojo strašno glavo iz ovsca. Pleva se je nestrpnostno premeščal. Tedaj pa je zahreščalo kot da bi strela udarila; najin štor se je zlomil in podrli, a midva — ne bodi lena — kar samo naju je pometlo dol na trato.

Udaril sem se na hrbet in nisem mogel dihati. Martin Pleva me je dvigoval in klet:

»O, da bi ga hudiči drli! Merjasec pa je še zmeraj tam. A kako sem se udaril ravno na kolenol!«

Pogledala sva, če imava kosti še cele in se napotila domov, mrka in pobita.

Lúdo Andrejev

Iz slovaščine prevedel Lojze Fink

Streljanje na glinaste golobe v Murski Soboti

NA GLINASTE GOLOBE

Pri izbiri prostora za strelišče na glinaste golobe se moramo ozirati predvsem na to, da šibre št. 12, ki so za streljanje na takšno daljavo najbolj primerne, letijo okoli 150 metrov daleč. Da se izognemo nesrečam, mora biti na to daljavo prost razgled. Stojišče naj bo obrnjeno na sever in brez temnega ozadja. Ker golobi letijo do 70 metrov daleč, stojišče za strelca pa je kakih 10 do 18 metrov za metalnim strojem, se mora računati s 100 metrov dolgim strelnim poljem. Ureditev zaklonišča se ravna po tem, ali bo ta naprava služila le ožjemu krogu lovcev, njim za urjenje in zabavo, ali pa za večje tekme. V prvem primeru za postavitev enega stroja zadostuje že 1 m² široka jama, ki naj bo tudi 1 meter globoka. En 10 cm močan tramiček se zakoplje z naslonom na steno tako, da ga gleda 1 meter iz zemlje. Na ta tramiček se zgoraj pričvrsti podstavek za metalni stroj. Stroj se vtakne na podstavek in zaklon je pripravljen. Za večje prireditve je pa potrebna stalna naprava. Da se morejo postaviti trije stroji, mora biti zaklon že 5 do 6 metrov dolg in poldrug meter širok, stroji sami pa zabetonirani ali pri-trjeni na stenske plohe.

*

Streljanje na glinaste golobe moramo gledati iz dveh popolnoma različnih stališč. Eni so mnenja, da je to čisti šport in da kot pri vsakem športu nekateri momenti vzgojno vplivajo. Drugi zopet stojijo na stališču, da to ni čisti šport in da je pomembno le kot urjenje za praktično streljanje na lovu. Zategadelj bi se morala tekmovalna pravila na streliščih, če je to izvedljivo, temu zadnjemu namenu prilagoditi. Tako n. pr. puška nikakor ne bi smela biti pri licu, kadar strelec pokliče goloba. To drugo stališče je med lovci močnejše zastopano, zakaj lovske družine težijo za tem, da bi prek takšnih tekmovalnih seznanile mlade člane s puško šibrenico, da bi se izognile nesrečam na lovu in številni zastreljeni divjadi. Streljanje na glinaste golobe nudi za to najboljšo priložnost. Tukaj se strelec izuri v hitrem merjenju, v proženju o pravem trenutku, ugotavlja, če mu puška leži dobro pri licu (če je zanj pravilno okopitena) itd.

Pravi lovec in gojitelj divjadi mora biti tudi dober strelec. Lovske družine naj sedaj o lovopustu ne dajo svojim članom puške rjaveti in naj že zaradi dviga tovariške zavesti v družini večkrat prirede streljanje na glinaste golobe in naj tudi mlajše tovariše uvedejo v to športno panogo. Zelo pogosto se dogaja na brakadah, da si lovci ob odmoru drug drugemu mečejo klobuke v zrak, seveda bolj tiste zašpehane, in jih streljajo. Marsikateri ustrelil takrat, ko je klobuk že na zemlji. Pri tem pa se ne zavedajo, v kolikšno nevarnost spravljajo s svojim početjem vse udeležence takšnega streljanja. Namesto takšnega streljanja, naj bi lovske družine pred pričetkom lova na pernato divjad raje organizirale tekmo v streljanju na glinaste golobe, ki naj bi bila dobro pripravljena in organizirana. Zaradi večjega zanimanja pa naj bi se najboljšim strelcem podelila različna darila.

Janko Ravnik

Trojna smrt

Soparno dopoldne. Razpravo o tarifnem pravilniku je prekinilo zvonjenje telefona. Nejevoljen sem stopil k aparatu. Na drugem koncu žice se je oglasil Tone, blagajnik družine.

»Zvone! Pravkar je prišel nekdo iz Belih vod s sporočilom, da leži na cesti proti Visočkemu vrhu srna z napetim vampom in stoka tam že od jutra. Kaj je za ukreniti?«

»Dobro,« sem odvrnil. »Takoj ko se vrne direktor, se odpeljem tja.«

Odložil sem slušalko, v trenutku pozabil na tarifni pravilnik in na delo v pisarni ter začel premišljevati, kaj naj bi srno prizadelo. Napeti vamp? Driska? Ta zdaj ne pride v poštev, torej porod. Časa ne smem izgubljati s premišljevanjem. Skočil sem do garaže. Direktor Jože se je pravkar vrnil z »mercedesom« z gradbišča.

»Danes smo ga pa porivali,« mi pravi.

»Koga?« vprašam zmedeno.

»Zaganjač se je pokvaril?«

»Prekleta smola. Kaj naj zdaj naredim?«

Jože me je debelo pogledal, češ kam se mi tako mudi. V naglici sem mu razložil, kaj se je zgodilo. Takoj je razumel. Lovec je in tajnik lovske družine.

Kaj zdaj? Minute so tekle, prevoznega sredstva pa nobenega. V ušesih mi je šumelo, kakor da slišim srnino stokanje. Najraje bi jo udrl peš, toda sedem kilometrov zahteva svoj čas, srna pa leži tam že od jutra, morda vso noč. Lahko bo že mrtva, ko bom prišel tja.

Skozi okno zapazim tovorni avto, ki se vrača v garažo. Hitro telefoniram vodji transporta. Ta mi je odvrnil, da gre šofer Marijan v Slanico po odpadli material. Odleglo mi je. Skočil sem na Jožetovo stanovanje po puško in kmalu nato sem že sedel v kabini.

Zdelo se mi je, da gre vse prepočasi. Šofer se je izgovarjal, da je cesta preveč zdelana. Končno smo se ustavili pri Grebenšku. Gostilničarka Krista je stala na pragu.

»Dobro, da si prišel. Reši tisto srno trpljenje!«

Stekel sem po kolovozu mimo Medvedove in Bitovškove domačije. V grapi pod Petelinškom sem zagledal tropo otročajev. Čepeli so okrog srne, ki je iztegnjena ležala ob cesti, in vsi zamišljeni modrovali. Vprašal sem jih, čigavi da so, in ko so mi povedali, sem jim rekel, naj gredo lepo domov, ker bodo tu samo v napoto. Neradi in obotavljajoč so se oddaljili.

Pokleknil sem k srni. Bila je starejša žival. Zimska dlaka je v kosmih visela od nje. Desno stran trebuha je imela popolnoma golo in na dveh krajih močno obdrgnjeno. Shujšana je bila do skrajnosti, le napet trebuh je imela in pa velike, žalostne oči. Kratko je soplja in stokala. Po površnem pregledu sem ugotovil, da o porodu ne more biti govora. Podvomil sem celo v to, da bi bila breja, ker sescev ni imela nabreklih, pač pa so bile vidne samo bradavice. Domneval sem, da jo je napelo. Prenesel sem jo v senco k potoku ter ji ovlažil suhi smrček.

Ni ji bilo pomoči. Dvakrat je poskusila dvigniti glavo, pa ji je obakrat takoj omahnila nazaj v travo.

Kaj zdaj?

Odločitev je bila težka... Toda strel jo je vsaj rešil muk.

Hitro sem odprl trebuh, da bi poiskal vzrok nesrečnemu stanju. Ko sem prerezal trebušno prepono in odmaknil čreva, me je vrglo pokonci. V velikem mehurju se je nekaj zganilo.

»Mladič,« mi je prešinilo možgane.

Naglo sem prerezal mehur in nato še posteljico ter potegnil iz nje spolsko, utripajočo, rjavo kepico. Srnjaček!

Zdaj je šlo zares. Zbrisal sem ga s travo, mu očistil smrček in gobček, vzdignil za zadnje noge in ga trepljal po hrbtu. Iz gobčka se mu je pocedila sluz. Verjetno porodna voda. Zadihal je. Srček je začel hitreje utripati. Nozdrvi je široko razprl in v redkih sunkih zajemal zrak skozi gobček.

Položil sem ga v travo.

Občutil sem nekakšno zadoščenje. Vsaj nekaj je rešenega... Pogledam po srni. Še nekaj miga. Nemogoče! Še en mladič? Vendarle. Delal sem z naglico, da mi je kar teklo s čela. Verjetno od razburjenja.

Drugi mladič, tudi srnjaček, pa ni in ni hotel zadihati. Lepo sem ga očistil, trepljal, mu stiskal in širil prsni koš, vendar vse zaman. Srček mu je rahlo utripal kakih pet minut, potem je obmiroval... Toda tudi prvi srnjaček je počasi ugašal. Presledki med dihanjem so bili vse daljši, utripanje srca pa slabše in slabše. Po petnajstih minutah življenja so tudi njemu ugasnile oči.

Stisnilo me je v grlu in zaskalelo v očeh. Težko je govoriti. Trojna smrt nekoga, ki ti je tako zelo blizu. Trije kosi manj v revirju, kjer so najlepši srnjaki. Dva plemenjaka manj. Zakaj nista ostala pri življenju? Prišel sem ju podrobneje ogledovati. Potem sem opazil nekaj, kar mi je pregnalo občutek krivde. Blazinice na stopalih so bile še polovico daljše od roženih kopite.

Nedonošenčka.

Zakonov življenja in narave ni mogoče goljufati. Pa vendar, srnjačka...

Cestar Tone mi je pomagal izkopati grob. Položil sem mladiča v materino telo, tja, od koder sem ju s silo iztrgal, da bi jima rešil življenje. Zdaj ležijo vsi trije pod smrekovim vršičkom, meni pa je hudo, kot da bi mi umrl otrok.

Zvone Vidic

RANJENEC

Lovcema v koči na hrastu zastane dih ko počí veja pod njima. »Že gre«, jima bliskne skozi misel. Senca se približuje vabi. Za trenutek postoji, prisluhne. Nič se ji ne zdi sumljivo, zato koraka dalje. Nihče je ni do sedaj motil, zato se počuti varno. Onima na preži sili srce v grlo. Ko bi bila vsaj vidljivost boljša, toda mesec noče izza oblakov, kot da skuša podaljšati trenutke življenja onemu, ki so mu štetí. Prvo razburjenje že popušča. Končno posveti mesec. Strel pretrga večerni mir in se odbija od grebenov, dokler ne potihne nekje pod Somovo goro.

Medved je zadetek dobro nakazal. Pokanje suhljadi izdaja smer njegovega bega. Lovca še nekoliko počakata. Ker čas za iskanje ni primeren, se napotita v kočó, upajoč, da ranjenec ni šel daleč. V koči so ju že pričakovali. Slišali so strel v smeri mrhovišča in so prihiteli. Tudi Ero je z njimi. Za vsak primer. Saj bo moral naslednji dan zopet pokazati, da je kos svoji nalogi. Brez njega bi bilo težko.

V koči čas hitro mineva. Na počitek nihče ne misli, čeprav je pozno. Načrt za iskanje je že zdavnaj izdelan. Sicer pa ponovitev zjutraj preden se razidejo.

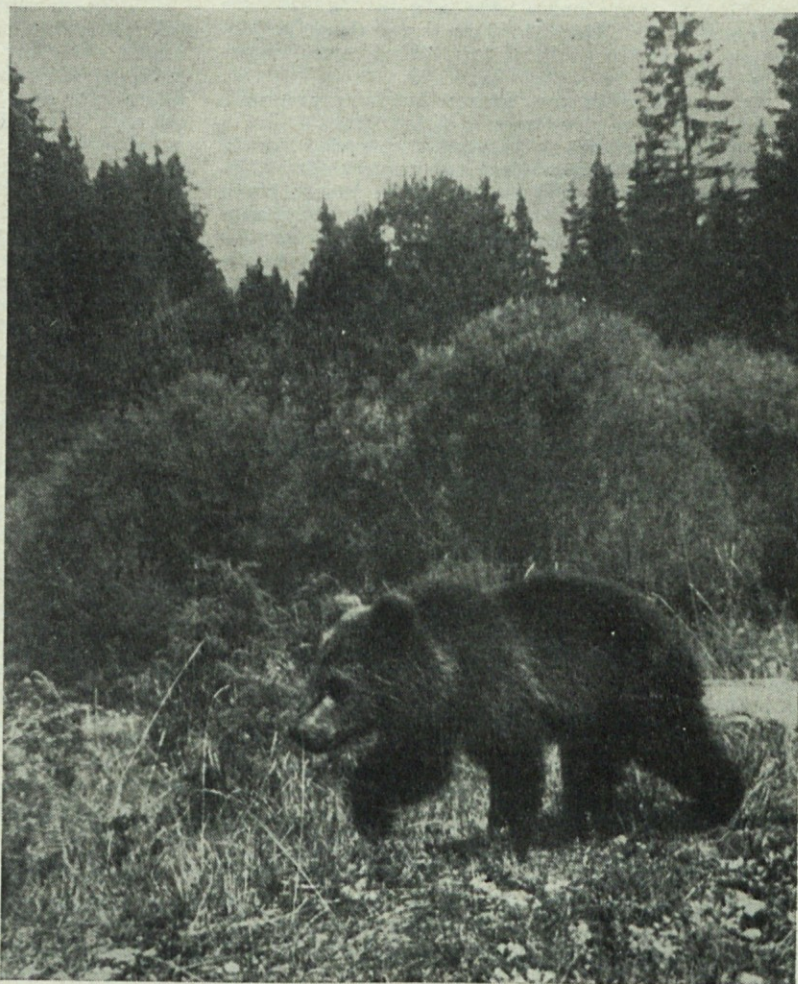
Zoro so pričakali vsi pripravljeni. Sledi skupen odhod k mrhovišču. Tu si najprej ogledajo kako in kaj. Na nastrelu ni najti drugega, kot sled, kjer je krogla udarila v tla. Po nekaj korakih so prve kapljice krvi. Tedaj se razidejo. Po načrtu, dva in dva skupaj. Še ta in ona podrobnost, navodilo. Sleherni je bil prepričan, da je ranjenec po dvanaajstih urah gotovo že podlegel. Nace in Ciril sledita Eru, ki naježen s smrčkom pri tleh nateguje jermen. Sled vodi proti težko prehodni goščavi. Puški sta pripravljene, za vsak primer, sicer pa strel v taki goščavi tako ni zanesljiv. Ero še krepkeje sili skozi goščavo. Kri in dlaka po grmičju potrjujeta iskanje v pravo smer. Drugih izgledov ni, kot slediti

psu, čeprav s težavo. Pes postaja čedalje nemirnejši. Goščava se nekoliko redči. Imata vsaj nekaj pregleda. Ero zarenči in obstane. Lovcema ledeni kri po žilah, ko medved zarjove, nekoliko odskoči, se postavi na zadnji nogi in z zadnjimi močmi krene proti zasledovalcem. Toliko časa je še imel prisebni Nace, da je razmislil, zakaj je v bližini stoječe grmovje obrizgano in polomljeno.

Dobro pomerjeni strel reši ranjenca muk, ki mu jih je prizadel nehvaležni svet.

Polomljeno grmovje, izruvano kamenje in luža krvi so priča boja med življenjem in smrtjo, pravemu lovcu pa pogled na tak prizor da zagrenjeno misli, da je tu v mukah, počasi ugašalo življenje, čeprav življenje zveri.

Janko Vidič

Ivan Mikec — Mitja: Kosmatinec se ni niti ozrl v kamero

RACAK

(zgodba)

Ponoči je divjala nevihta, svetle kače so parale nebo. Iz težkih oblakov je grmelo, kakor bi se nebo hotelo maščevati nad soparico prejšnjega dne. Lilo je kakor iz škafa. Proti jutru je grmenje potihnilo, nevihta se je umirila. Po tej razbesneli noči se je rodilo osvežujoče in krasno jutro.

Nad Kučnico, polno deroče umazane vode, se dviga rahla meglica. Na vzhodu že žari zarja. S koso na rami stopam ob naraslem potoku. Prejšnji večer sem kosil s kosilnico, pa so mi ostali koši ob Kučnici. V tej mirni dolini, kjer ob vodi raste grmičevje, jelše, leščevje in drugo grmovje, se z jutrom budi življenje in petje krilatih pevcev. Na dolgih njivah se oglašča prepelica. Više proti cesti se v detelji budi jerebica. Fazani petelini se oglašajo, v gozdu na drugi strani zaboka srnjak. Vse, kar je živega se oglašča, poje in naznanja, da je srečno prestalo to hudournno noč.

Cez lesen most na že opuščeni mlinski strugi stopim na travnik po rosni travi, ki mi sega do kolen. Osla zapoje po kosi v mirno jutro. V rosno travo zareže ostru koso, da je veselje. Nekje od daleč se čuje brnenje traktorja. Misli mi pohitijo nazaj, ko smo pred leti še ročno kosili na teh travnikih. Trava je padala v zgoščenih redeh za kosci. Grabljice so razmetavale rede za nami. Dobre volje in smeja ni manjkalo. Zdaj pa je vse drugače. Mehanizacija prodira tudi v kmetijstvo, stroj zamenjuje človeka.

Iz razmišljanja me zdrami naglo premikanje in šumenje trave pred menoj. Nenadoma — čof v tolmun Kučnice, nekaj je vpadlo v vodo. Kaj bi le moglo biti? Odložim koso ter grem gledat. Gledam tja, kjer se je prej majala trava. Visoka trava (šarica) je mokra, da sem kmalu ves moker. Radovednost mi ne da miru; korak za korakom in — pod nogo je nekaj mehkega, ki je malo hrestnilo. Kaj pa je to, strela! Razgrnem travo, kaj vidim. Gnezdo. Račje gnezdo in jajca v njem. Tri so se zdrobila, osem jih je pa še ostalo. Jezim se nad samim seboj, pa kaj pomaga, saj se mi je to nehote zgodilo. Kaj storiti? Gnezdo je oskrunjeno. Prav gotovo, četudi ga pustim pri miru, raca ne bo valila naprej. Razmišljam — kaj naj storim. Sklenil sem — pobral še zdrava jajca, zavil v suknjič, ter jih odložil do končane košnje. Potem sem jih vzel domov v dobri veri, da jih podložim koklji.

II.

Koklja je pridno sedela že dobra dva tedna. Vsi domači (zlasti otroci) smo z nestrpnostjo pričakovali, kdaj bo vendar že izvalila. Naslednje jutro, ko je žena kakor po navadi spet šla hraniti kokljo, vidi, ko je koklja zapustila gnezdo, že tri izvaljene račke. Na dvorišču sem pripravljaval voz, ko me kliče, naj grem pogledat. Presenečen sem gledal te neboljene stvarce, medtem pa žena ogleduje jajca in pravi, da so še štiri preključana. Pustimo vse skupaj lepo v miru, da se še ostale izvale. Drugo jutro je bilo izvaljenih že vseh osem račk. Nemalo smo bili veseli uspeha, posebnost sam, ker sem ves čas valjenja dvomil v uspeh.

Po nekaj dneh je koklja že vodila svoje posilnjenke po dvorišču. Račke so živahno tekale za njo in ni čudno, prav nič niso kazale strahu pred ljudmi ali živalmi. Instinkta, ki je divjadi lasten — strah pred človekom — pri njih ni bilo opaziti. Temu sem se čudil, saj se v njih pretaka vendar

divja kri. Barva puha je bila temnejša, skoraj umazano sivkastočrna in tudi kljunčke so imele temnejše, kakor po navadi domače race. Prav taka je bila kožica na nogah. Že od prvega dne so kazale izvrsten tek. Posebno so jim šle v slast kobilice, ko smo pripeljali travo ali deteljo za živino. To so se prekopicovale in tekale za njimi; prav nič niso bile izbirene in za nenasitne želodčke je vse prišlo prav. Razumljivo, da so se tudi hitro razvijale in rastle. Z vsakim dnem se je njih življenjski prostor večal, koklja jih je vodila vsak dan dlje okrog domačije.

Kaj bo le delala uboga mačeha, ko bodo opazile račke mlako za skednjem? To se je zgodilo prej, kakor smo pričakovali in koklja je to naznanila sama s svojim vreščanjem. Tekala je sem in tja ob mlaki, klicala in se trudila, da bi jih spravila iz vode. Pa je bilo vse zaman. Račke so uživale na vodi. Uboga koklja si ni mogla razlagati neumnega početja »svojih otrok«. Dokler pa se račke vode in plavanja niso naveličale, je bilo vse njeno prizadevanje zaman. Pozneje se je temu privadila, ter se ni več vznemirjala, ko so šle račke na kopanje. Položaj zanj se je spremenil toliko, da so k mlaki račke vodile kokljo, ta pa račke potem, ko so bile spet na suhem.

Tako je minil mesec, račke so rastle in kar veselje smo imeli z njimi. Ker pa se vsake sreče rada smola drži, kar še posebno velja pri lovcih, se je tudi pri naših račkah obrnilo narobe. Lepega dne zmanjkata dve. Ko je oče to opazil (ostali smo bili zdoma), je mislil, da sta se kje v travi izgubili, kar pa se dotlej ni zgodilo, saj so se vedno lepo držale skupaj. Če pa se je katera le kje dalj časa zadržala in zaostala, je gagala in klicala, dokler se spet niso našle. Teh dveh pa ni bilo in ni bilo. Ugibali smo, kam bi se mogle izgubiti. Vse iskanje je bilo zastoj.

Drugega dne je bilo lepo sončno vreme. Bili smo zopet vsi, razen žene. V Koteh smo bili zaposleni s spravilom zadnjega sena. Zvečer, ko se vrnemo, mi pravi žena žalostna in jezna obenem: »Danes so spet zmanjkale tri račke; samo še tri so prišle s kokljo v kolarnico prenočevat.«

Jezen sem bil kot le kaj. Kam strela zginjajo kakor kafr, pa nobenega sledu za njimi? Naslednji dan je bila nedelja. Vse sva pretaknila z očetom okrog domačije, da bi morda le našla kakšno sled za račkami. Podoba je bila, kakor da so se v zemljo pogreznile. Nikjer nič. Kraguljev pa v okolici ni bilo, saj smo jih skoraj iztrebili. Vse iskanje in ugibanje je bilo brezuspešno. Koklja z račkami je bila spet zaprta. Nekaj dni jih nismo puščali ven. Pripravil sem jim posodo z vodo in krmila dovolj. S krmo so se še zadovoljile, z novim kopališčem pa nikakor, očitno jim je bilo premajhno in tudi vodo so vso izplale. Prizadevali smo si, da bi ohranili vsaj te, saj so bile samo še tri. Najbolj je bila vsiljiva koklja; venomer je silila ven. V nedeljo smo jih spet spustili. Fant je pazil za njimi, saj so bile kar hitro spet v mlaki. Sedel je na bregu nad mlako za skednjem. Race so se potapljale in se kopale, da je voda brizgala od njih. Koklja je brskala v bližini.

Račke so se okopale ter posedle ob mlaki, da se osušijo in malo polenarijo na soncu. Toplo sonce jim je godilo, da se po daljšem času spet naučijo v prostosti. Nenadoma pa vrišč in krič, — koklja se dere in leta sem ter tja, fant pa priteče povedat, da je nekaj črnega planilo nad račke. Oba z očetom ter fant hitimo za skedenj k mlaki. Kaj vidimo —

žalosten prizor. Ena račka leži mrtva na tleh, kjer so prej posedale, z eno jo je pobrisala koklja proti dvorišču, ene pa ni nikjer. Gledava mrtvo račko, iz vratu ji curlja topla rdeča kri. A kje je še ena — gledava okrog, kar opazim v travi otrešeno roso — sled, malo naprej kri — še naprej po sledi spet kri, koder je vlekel mrhar žrtev. Proti skednju vodi sled. Pod izvirkom so tla razmehčana in tam se lepo vidi odtis tačk. Pokličem očeta.

»Le pogledjte, to bo dihurjevo delo.«

»Prav imaš,« pravi, »verjetno ima v skednju mladiče kakor pred leti.«

Gledava še naprej po okrvavljeni sledi prav pod skednj, kjer je tudi luknja. Zdaj je uganka razvozлана, toda kaj pomaga, ko so vse do ene račke uničene. Oba z očetom se jeziva pa tudi ostalim je žal, da so morale račke tako žalostno končati. »To eno pa moramo obvarovati,« pravim ženi. »Pojdi in jo takoj zopet zapri! Potem pa prinesi vile, da poiščemo mrharja v skednju!«

Žena prinese vile, oče pa puško. V kotu v skednju je bilo še nekaj slame. In prav pod to slamo je od zunaj vodila že omenjena sled. Slamo zmečemo ven in najprej najdemo med že preperelo slamo rov. V rovu polno lupin in kokošjih jajc. Mečemo dalje, spet lupine in nekaj oglodanih kosti. Ze čujemo potajeno cviljenje mladičev. Slame je le še malo v kotu. Ko privzdigne žena, skoči izpod slame star dihur, jaz pa z vilami po njem. Čeprav je bil hiter, sem ga vendarle dobil, očetu pa ni bilo treba streljati. Zdaj odloži tudi on puško in pravi: »Pazljivo mečita naprej, da še mladiče dobimo.« Javkanje in cviljenje je postalo jasnejše. Ko vržem zadnjo slamo vstran, se skobacajo iz gnezda in hočejo dihurčki uiti. Pet jih je bilo, že skoraj dosrasihi mladičev. Morda jih je zmedla svetloba, katere niso bili vajeni. Izdihnili so z materjo dihurko vred svoje tatinsko življenje. Smrad je zaudarjal iz gnezda, v gnezdu pa vse polno jajčjih lupin, kosti in perja. Tudi tistega račjega puha je bilo in na pol pojedena račka je ležala v gnezdu. Torej ta svojat je uničila vse do ene račke, nešteto jajc in tudi precej piščancev.

Ker nam je ostala le ena račka, je le-ta uživala nek privilegij — neko posebno skrb vseh članov družine. S kokljo mačeho je dalj časa hodila kakor po navadi piščanci, ko dorastejo, da se med drugimi kokošmi razidejo.

III.

Cas je tekkel, minili so meseci in približala se je jesen. Naša divja račka se je preoblekla v novo obleko. Iz račke je rasel lep postaven racak. Krivčki v repu in kovinasto modro okence se mu je lepo odražalo na perutnicah. Šegavo in ponosno je racial med domačo perutnino, kakor da se je zavedal, da je edini predstavnik svojega rodu med njimi. Nič ni kazal, da mu je dolgčas po bratcih in sestricah, ki jih je izgubil. Rad se je sprehodil s svojo mačeho, če sta se srečala, vendar se je večji del časa zadrževal na vodi v mlaki. Tu si je izbral med visokim rogozom tudi kritje za prenočišče. Odkar je odrasel ni več maral prenočevati v kurniku med ostalo perutnino. Postal je pravcati samotar, nikogar se ni bal, ne ljudi ne živali, pa tudi družil se ni z nikomer. Le do svoje mačehe je čutil še vedno neko naklonjenost in spoštovanje.

Nekega večera, ko se je sonce že nagibalo k zatonu, sem spravljal voz in orodje v šupo, kar zavrešče kokoši. Presenečen pogledam okrog sebe. Pa menda ni kragulj, ki se je na jesen priklatil od nekod in večkrat strašil tod okoli. Pa kaj vidim, naš racak se je dvignil v zrak in letel dol čez sa-

dovnjak in travnik proti gozdu. Kar ostrmel sem od začudenja, pa hitro pokličem ostale in gledamo za njim, kako se oddaljuje.

»No, zdaj bo pa odletel,« pravi sin in tudi nam se vsili ta misel. Pa ravno tedaj se je zaobrnil in v polkrogu krenil nazaj proti domačiji. Letel je nad nami, kakor pač ptica, ni bil več tisti samotarski racak, miren in počasen kakor smo ga bili vajeni dotlej. Spet je odletel, ter napravil še dva večja kroga nad dolino in domačijo, potem pa se je spustil vse niže proti mlaki in pristal na vodi. Mogočno je še nekajkrat zaprhtel s perutmi, očitno zadovoljen s svojim prvim spreletom. Nekajkrat je plaval sem in tja po vodi, lepo premikajoč svoja »vesla«, nato pa mirno odjadral v svoje skrivališče. Nad dolino je padla hladna jesenska noč.

Zvečer pri večerji pravi oče: »Dobro bi bilo dobiti nekje domačo raco, morda bi se z racakom spoprijateljila in bi tako racak ostal, ker sicer se v njem pretaka le divja kri in če prej ne, bi spomladi ob času paritve lahko odletel.«

»Menim, da je zamisel dobra,« potrdim očetove besede, pri sebi pa mislim »stari«, v marsičem že preizkušeni lovec, ima tudi tokrat morda prav.«

Na domu lovca Joška imajo lepo število domačih rac. Prav tja se napotim neki dan s tem namenom. Po kratkem uvodu pridemo na razgovor o racaku in omenim, zakaj sem pravzaprav prišel. Vpraša me, če upam v kakšen uspeh s tem križanjem domačih in divjih rac. Smeje odgovorim, da se nam gre le zato, da bi racaka s tem obdržali, da ne bi morda odletel. Joško, lovec skoz in skoz se smeje in želi, da bi dobro uspelo »križanje«. »Morda ga boš pa le privezal,« mi pravi ko se poslovim.

Zjutraj spustimo prinešeno raco na mlako k racaku. Ta se je pa ogiblje. Raca, vajena družbe, bi se racaku rada približala, čeprav se ji zdi nekam čudno tenek in manjši, kakor oni v njeni prejšnji družbi. On pa le beži pred njo in tako se vozarita in plavata sem in tja po mlaki. Pustimo ju, saj se bosta že spoznala. Zvečer smo raco spravili v kurnik, racak pa je ostal v svojem skrivališču. Po nekaj dneh sta se že toliko sprijaznila, da se racak nje ni več ogibal, ampak sta začela hoditi vse bolj skupaj. Za racaka se je začelo novo življenje.

Zavel je mrzli sever in potrgal z drevja zadnje ovelo listje. Začelo je stiskati in zmrzovati, z vsakim dnem je bila zima vse bliže. Vode so zamrznile — vse je dišalo po snegu. Racak in njegova družica sta zdaj zastoj hodila okrog zamrze mlake. Njuna kopalnica je bila pod ledeno skorjo. Racaku ni preostajalo drugo, kakor da tudi on prenočuje v kurniku med ostalo perutnino. Nekega decembrskega dne se je nebo močno pooblačilo in se ogrnilo s težkimi črnimi oblaki. Zapihal je strupen zdolec in ponoči je zapadel prvi sneg. Za racaka so napočili dolgočasni dnevi. Prezebala in posedala sta pred kurnikom in v šupi dan za dnem od jutra do večera. Videti je bilo, da je edina tolažba racaku le še družica, na katero se je povsem navezal.

IV.

Močna odjuga in vsak dan močnejši sončni žarki so končno pregnali zimo. Sneg je skopnel in z vsakim dnem je prihajala pomlad vse bliže. Prej pusta narava je vse bolj zelenela. Prihajali so prvi pevci in selilci. Narava se je razživila v novo življenje.

Tudi naš racak je s svojo družico spet veselo krmaril na vodi, se umival, urejal perje ter krivčke

v repu. V svoji notranjosti je vse bolj čutil neko nagnjenje in privrženost do te svoje življenjske tovarišice. Saj drugega ni nič poznal. Bila sta neločljiva. Vedno sta hodila skupaj, le prenočevati je še prišla ona sama v kurnik. Odkar se je led na vodi stalil, je on spet ostajal na vodi v mlaki v svojem skrivališču. Prizadevali smo si, da bi ga zvečer skupaj z raco spravili v kurnik, toda zastoj. V sili se je rajši dvignil v zrak in odletel; nekajkrat zakrožil ter se spet vrnil na vodo. V takih primerih je raca žalostno gagala za njim, saj ni mogla leteti, kajti bila je dosti večja in težja od njega. Ta razlika med njima se je kmalu pokazala za usodno, ko je prišel čas njenega ženitovanja. Kljub nagnjenju, katero sta si izkazovala in se dobrikala drug drugemu, do združitve nista mogla priti. Ves trud in racakova strast sta bila zaman. Čustva, ki jih zbuja narava pri vseh živih, normalno razvitih bitjih, do medsebojnega združevanja ter prek tega do ohranitve rodu, se je zbudila in izražala tudi pri tem paru. Razlika po velikosti pa je bila med njima le prevelika, čeprav so njuni predniki bili enega rodu. Zaželenega nista mogla doseči.

Morda ta življenjski neuspeh ali prirojena lastnost, ki je racakom dana (ko raca vali, da dvori drugi raci), se je zdaj opažala tudi pri tem našem racaku. Raca je že v narejeno gnezdo znesla precej jajc in začela valiti. On pa se za njo ni več zmešnil, ni je maral več. Začel se je potepati okrog ter dvoriti kokošim. Neredko je katero gonil in zasledoval do onemoglosti, ter si pri njej, ko se je vsa upehana nazadnje le vdala, skušal ohladiti razgreto kri. Navadno je omenjeno igro opazil petelin ter se povsem razumljivo, vsiljivcu postavil po robu, kar je izzvalo krvavi pretep. To se je ponavljalo vse pogosteje. Če ju ni kdo od domačih razgnal in spodil, sta se po daljšem krvavem boju vsa upehana vendarle razšla, zmagovalec pa je bil vedno racak. Postal je pravcati nasilnež in divjak.

Ker med perutnino ni bilo več miru, smo morali, čeprav neradi misliti na to, da ga odstranimo. Z očetom sva sklenila, da ga damo nagačiti. Tako je dobil naš divji, doma vzgojeni racak mesto med ostalimi trofejami. Ob pogledu nanj se rad spomnim žalostne zgodbe naših račk in njegovega, morda malo čudakega življenja.

Karel Raiter

Ali je fazan kmetijstvu škodljiv

Lovstvo in lov ne smemo razumeti samo kot šport ali domeno določenih ljudi, ki si z njim krajšajo čas, temveč tudi kot gospodarsko panogo, ki gre v korak z ostalimi vejami našega gospodarstva, tako s poljedelstvom kot z gozdarstvom.

Druga svetovna vojna je prizadejala gorje tudi divjadi, ki je bila izpostavljena vsemogočim načinom iztrebljanja in uničevanja. Po osvoboditvi, zlasti v zadnjih letih se lovci in lovske organizacije trudijo, da bi dvignili stalež divjadi na raven, ki ustreza našim naravnim pogojem. Pristopili so k načrtni gojitvi divjadi, zlasti male divjadi, zajca, fazana ter jerebice. Z več ali manj uspeha skušajo nasaditi v naše revirje nove vrste divjadi, ki doselej sploh niso bile zastopane v naši lovni favni, tako n. pr. mufon, svizec, jelen-lopatar, vse v dobri nameri, da obogatijo naša lovišča. Začeli so nasajati fazane v kraje, kjer jih do pred kratkim niso dodobra niti poznali, tako n. pr. Dolenjska, Gorenjska. Če vas danes pot zanese v te predele, vam ne bo težko zapaziti to prekrasno ptico, ki krasi te kraje.

Fazana so prinesli iz prvotne domovine Azije Argonavti prek Grčije v Italijo, od tam pa se je razširil po vsej Evropi. Prvotno so ga gojili samo v vzgajališčih ali voljerah za okras, šele pozneje se je preselil v prosto naravo. Vrste, ki so pri nas zastopane, so križanci. Naše okolje ne

nudi enakega biotopa kot je njegova domovina — Azija in zato mora biti tu človek njegov zaščitnik. Koliko truda je potrebno, da se lovišče kolikor toliko nasadi s fazani, ve samo tisti, ki se z vzrejo sam ukvarja, to pa so predvsem lovci.

Na žalost imamo danes še dokaj ljudi, zlasti na podeželju, ki gledajo v svoji nepoučenosti na fazana kot na divjad, ki povzroča največ škode na polju. Ti menijo, da so na »jedinem listu« fazana samo žita, tako pšenica, ječmen, rž, proso in ajda, enako koruza in krompir. Namen tega sestavka je, da prikaže ugotovitve, ki so jih dognali razni strokovnjaki — tako v Angliji, Franciji, Češki, Nemčiji, Madžarski — ki so se ukvarjali s vprašanjem, kakšna škoda ali korist nastaja za poljedelstvo in gozdarstvo od fazanov.

Pojdimo spomladi s kmetovalcem na polje. Pri vsakodnevem opravilu od jutra do mraka naleti na fazana v svoji njivi, ki brska po posevkih, živahno motri okolico in zopet brska v zemljo. Če je lovišče gosteje naseljeno s fazani, vidi seveda pogosto kar več te perjadi, ki mu uničuje pridelek.

Med živalmi imamo izrazite rastlinojedce, ki se hranijo izključno samo z rastlinami, lahko jih imenujemo tudi vegetarijance. Drugi so izraziti mesojedci, tretja vrsta pa se je prilagodila na oba načina prehrane, to so vsejedci in sem spada tudi naš

fazan. Težko najdemo žival, ki je ali samo škodljiva ali samo koristna. Vsaka se skuša prilagoditi okolju in tako včasih stori kaj, kar je škodljivo, na drugi strani pa je v veliko korist ali obratno. Ne bi bilo pravilno, če bi trdili, da je fazan samo koristen, vendar so koristi nesporno mnogo večje od škode. Če vzamemo za primer domačo kokoš, ki spada enako kot fazan v rod kur in je tudi vsejeder: prav tako stika po zemlji in napravi nekaj škode, vendar ko na gnezdu pobere jajca, pozabite na vse to in ne boste slišali, da bi kdo trdil, da je kokoš škodljiva. In enako je s fazani.

Pa začnimo kar pri škodi, ki jo povzroča na polju: prične se s setvijo; s kljunom pobira seme, ki je bilo preplitvo zasejano. To ponajveč na ornica, ki leže blizu gozda. Spomladi fazan nerad hodi na odprto polje, ker mu ta ne nudi še dovolj kritja in zaščite pred roparicami. Ta škoda je pri normalnem številu fazanov v revirju minimalna, prenaseljenih predelov pa pri nas skorajda ni. Ni pa fazan edini, ki hodi v tem času na polje. Tu so še vrane, srake, divji golobi, vrabci, miši in druge ptice in vse te napravijo tudi škodo, ki pa jo povečini pripisujejo fazanu. Pozneje, ko posevke požanjejo, se fazan še zadržuje na strniščih, vendar v tem času že seže po živalski prehrani in to predvsem po škodljivih žuželkah, polžih in podobnem. Prvih šest tednov živ-

ljenja pa se kebkči hranijo izključno z živalsko hrano, najbolj jim teknejo bube mravelj.

Fazana pogosto najdemo v krompirišču, kjer razkopava in pride do gomoljev. Njegov interes pa ne velja krompirju samemu, temveč črvom, ki so v zemlji okrog gomoljev. Tudi jazbec grebe za ogrci in črvi v krompirju in tudi to škodo navadno naprtijo fazanu. V predelih, kjer so večje površine zasejane s koro, napravi nekaj škode, zlasti, če so te površine ob robovih gozdičkov, ki nudijo fazanu enako zaščito kot gozd sam. Ponavadi se vsi fazani iz okolice zbirajo v takih predelih koroze. Tu kvečjemu lahko govorimo o omembe vredni škodi, ki jo povzroča fazan, no in še prav malenkost škode naredi v ajdi.

S tem pa smo našli tudi vse fazanje pregrehe. Velike koristi fazana za poljedelstvo, ki so v tem, da uničuje številne škodljivce in plevel, so dokazane s številnimi pregledi fazanovih prebavil, ki nam jasno ponazarjajo, kaj fazan jemlje za hrano v različnih letnih časih in kašnega sestava je ta hrana. Navajam le nekaj teh izsledkov, ki naj osvetlijo ta problem in nepoučenim ljudem spremenijo napačno gledanje na fazana kot divjad, ki povzroča samo škodo, lovcem pri lovu pa zabavo.

Nolte, ki se je ukvarjal s škodo in koristjo fazana je ugotovil, da je sestava njegove prehrane: 63 % rastlinskega in 37 % živalskega izvora, od tega: 42 % iz semen, plodov in listov plevela, 16 % iz različnih rastlinskih substanc, 24 % iz škodljivih žuželk, 3 % iz nevtralnih in koristnih žuželk, 3 % iz polžev, 8 % iz črvov

in le po 2 % iz vrst žit ter korenin in poganjkov.

Bavarska biološka poskusna postaja (München) je ugotovila pri pregledu vsebine prebavnega trakta fazanov, da je n. pr. fazanka imela 3914 ličink vrtnih mušice, ki uničuje korenine povrtnin in poljskih kultur. Golša nekega drugega fazana je vsebovala 762 strunarjev, ki so tudi zelo škodljivi. Pri drugem so našli 290 teh škodljivcev in celo pri kebkčkih so jih našli od 700—800. Če pomislimo, da fazan večkrat na dan polni svojo golšo, potem lahko ocenimo njegov prispevek in korist pri uničevanju mrčesa.

Tudi Anglež **Collinge**, ki je preiskal 296 fazanov, je prišel do podobnih rezultatov, oz. ugotovitev kakor prej omenjeni Nolte: 41,7 % iz semen in plodov ter listov plevela, 23,4 % škodljivih insektov, 16,1 % različnega sestava in le 2,4 % od žit, ostalo pa odpade na polže in deževnike.

Kakšna pa je sestava hrane v procentih po posameznih mesecih nam kaže tabela spodaj:

Plevela uniči fazan največ v septembru (58,5 %), najmanj v marcu (32,5), škodljivcev največ v septembru (28,5 %), najmanj v zimskih mesecih, žita je največ v prebavilih septembra (4 %), v marcu sploh nič, letni povpreček pa znaša 2,4 %. Od plevela so najbolj zastopani: njivska gorčica, njivska redkev, njivski slak, njivska zlatica ter trpotec.

Hegendorf je preiskal 8 mladih fazanov in je našel v golši in želodcu skupno 550 kobilic, 109 hroščev, 1 murna, 2 pajka, 38 ličink, 1 deževnika, 17 mesnih črvov, 1 miš, 1 kuščarja in 117 zrn ovsa. To kaže na to, da daje fa-

zan mesnati hrani prednost pred žitnimi zrnji. Ko je isti znanstvenik odprl golši dveh fazanov v času, ko je bila zoritev posevkov na višku, je našel različno hrano, med drugim tudi 203 ličinke brzca. Če bi fazanu bolj teknila žitna zrna, ne bi segal po ličinkah škodljivcev. **Bruns** je ustrelil fazana vpričo kmeta, ki se je pritožil, da mu fazani povzročajo škodo. Čeprav so se fazani dalj časa nahajali na novo posejani njivi z žitom je bila vsebina v golši obratna, kot je tožeči kmet pričakoval: številni črvi, hrošči, strunarji, gomolji korenin, njivska redkev, kamenčki, ena miš in vsega skupaj samo 16 zrn žita.

Poskusno študijo o vprašanju, kako se obnaša fazan napram koloradskemu hrošču je izdelal Dr. Müller-Using. Praksa je pokazala, da fazan v precejšnji meri uničuje tega škodljivca, ki je pri nas zelo razširjen. Fazanka, ki je vodila 12 kebkčkov je popolnoma uničila koloradskega hrošča na krompirišču, ki je bil pod kontrolo. V fazaneriji Rheinfeld je bilo krompirišče brez hroščev, katere so uničili fazani. V neposredni bližini, kjer se fazani niso zadrževali, pa je en človek v slabe četrte ure nabral 80 ličink tega škodljivca. Pri odstreljenih fazanih so dobili od 60 do 80 hroščev v prebavilih.

Vse to nas navaja, da je korist fazana za poljedelstvo veliko večja od škode, ki jo povzroča. Nesmiselno je trditi, da nove nasaditve in dvig staleža škodujejo kmetovalcu in podobno. Tudi za gozd je koristen. Veliko gozdnih in drevesnih škodljivcev dnevno uniči fazan. Nažalost fazan ne prodre globlje v gozd, ker so njegova bivališča obronki gozdov, ki obkrožajo polja. Značilen je primer, ki ga navaja Hegendorf: Iz revirja so se vsi fazani nenadoma odselili v dve uri oddaljen so sedni revir. Vzrok — na drevju hrasta se je pojavil hrastov zavijač, ki povzroča občutno škodo, in fazani so gosenice zavijača združeno uničevali.

Odpor proti fazanu se pojavlja ravno v predelih, ki niso izrazito poljedelski in fazana poznajo šele nekaj let, medtem ko iz predelov, kjer je poljedelstvo edini dohodek in fazani stalni gosti, posamezni kmetje in zadruge prav obratno reagirajo: obračajo se na lovcve, naj to koristno divjad še naprej intenzivno gojijo. Težko je preproste mu človeku dokazati koristnost fazana; ta korist je za njega nevidna, vendar pa se bo z nekaj dobre volje po vsem tem lahko prepričal, da mu je fazan končno le zaveznik ne pa škodljivec.

Janez Čop

M e s e c	Plodovi semena ostanki plevela	Žita	Kore- nine	po- ganjki	Škodl. žuž.	Korist. žuž.	Neopr. žuž.	Dežev. Polži	Raz- lično
januar	36,5	3,5	6,0	20,0	—	1,0	8,5	2,5	22,0
februar	37,0	2,0	7,0	21,0	2,0	2,0	7,5	3,0	18,5
marec	32,5	—	3,5	22,0	—	2,5	8,5	4,0	27,0
april	33,0	1,0	2,5	23,0	1,5	3,0	9,5	2,5	23,5
maj	34,5	1,5	1,5	23,5	1,0	2,5	9,0	3,5	23,0
junij	38,0	1,5	1,0	28,0	2,0	1,0	9,0	3,0	16,0
julij	40,5	2,5	—	26,0	1,5	1,0	8,0	4,5	16,0
avgust	50,5	3,5	—	26,0	1,0	2,0	8,5	4,0	41,5
september	58,5	4,0	—	28,5	1,0	—	6,0	2,0	—
oktober	52,0	3,0	1,5	22,0	—	1,0	10,5	2,5	7,5
november	49,0	3,5	2,5	20,0	1,0	1,5	11,5	1,5	10,0
december	38,5	3,0	3,5	20,0	0,5	0,5	8,0	1,0	24,5
povprečno	41,7	2,4	2,4	23,4	1,0	1,5	8,7	2,8	16,1

Izkušnje lovca — fotoamaterja

Za uspešno lovsko fotografijo, oziroma za fotografiranje živali v naravi, je važno prijateljstvo do živali. To prijateljstvo je v večini primerov lastnost lovcev, zato menim, da je dober fotoamater za slikanje živali v naravi lahko hkrati dober lovec. Tu ne zadostuje samo veliko tehnično znanje fotografiranja in nadaljnjega obdelovanja fotografskega materiala, temveč je potrebno poznati lastnosti živali, in to poznati zelo nadrobno, prvič zato, da sploh prideš do posnetka, drugič zato, da veš kdaj slikati z ozirom na držo živali, ki je zanjo najbolj značilna, najlepša in v kateri posamezna divjad res predstavlja tip svojega rodu.

Nadalje je za uspešno lovsko fotografijo potrebna neuničljiva potrpežljivost in volja, ki mora včasih prehajati v trmo. Iz lastne prakse navajam tak primer. Po daljših opazovanjih sem ugotovil, da vsak dan okrog 17 ure izstopa na strm travnik iz gostega podrastja pet fazanov petelinov in okrog 30 kur. S kolegom Gregorjem narediva fotografski načrt. Skopljeva bunker v zemljo, ga v višini pol metra obloživa z rušo, v kateri pustiva foto-strelne line. Fazani izstopajo po urniku. Petnajst neuporabnih posnetkov je bil rezultat najinega prvega naskoka. Kaj ugotoviva? Bunker sva naredila prenizko, zaradi česar sva lahko slikala samo gornji del fazanov, ozadje pretemno, fazani niso risani v barvno njim enaki okolici itd. Toda nisva obupala. Še in še sva pritiskala na sprožilce, premeščala bunker, nazadnje naredila papirnate zasloni iz valovite lepenke, rjavo in zeleno pobarvane in končno ugotovila vse napake. Dobre slike pa kljub temu nisva naredila,

ker je trava porasla, kure pa so se porazgubile k gnezditvi.

Uvodoma bi poudaril samo sledeče: Lovec — fotoamater, ki pričakuje, da bo vsak posnetek dober, ki pričakuje, da bo šel v lovišče in nafral 36 raznih posnetkov, kateri bodo potem objavljeni v Lovcu, je v veliki zmoti in naj raje lovsko fotografijo pusti. Če mi uspe od časa do časa dober posnetek sem zadovoljen, to pa zato, ker sem do njega prišel teže kot do vsake kapitalne trofeje.

Oprema lovca fotoamaterja naj bo glede osebne garderobe enaka lovcu. Potrebuje pa še stabilen stativ s premakljivo glavo, nekaj metrov dolg žični sprožilec, za nočne posnetke pa »flek«.

Kamera je najidealnejša zrcalna kamera formata 6 × 6 cm z dodatnimi objektivmi, predvsem z odgovarjajočim teleobjektivom. Idealna je posest dveh teleobjektivov, in sicer 20 do 25 cm in 35 do 40 cm. V lovišču potrebuješ tudi razne filtre in predleče, s katerimi boš lahko naredil posnetke iz lovskega življenja, posnetke rož, metuljev, hroščev, nosnega oboda itd, torej vsega onega, kar spada tudi v področje lovca — fotoamaterja.

Za dober posnetek mora divjad lovcu fotoamaterju zdržati v bližini dalj časa kot lovcu, ki jo hoče upleniti. Divjad se ti obrača pred kamero, toda v zaželeno držo za vruga ne stopi. Zato je potrebno, da si primerno prikrit, da te divjad ne opazi, da se počuti varno, kajti le takrat bo njeno obnašanje naravno. Ko sem opazoval fazane iz svojega skrivališča, sem imel priložnost videti vso gospodstvo in ljubavno igro petelina, kar prav gotovo ne bi videl, če bi se petelinu zdelo kaj sumljivega. Tudi

srnjad se ne bo mirno pasla, če čepi nevsakdanji štor za grmom ali ob deblu.

Kako se prikriti divjadi in jo čakati na odprtem terenu, kajti le odprt svet nudi svetlobo, je stvar iznajdljivosti posameznika. Kritje pred teboj pa mora biti čim tanjšo, da lahko z aparatom sežeš v levo in desno, kajti aparat nima 70 cm dolge cevi kot puška. Tudi tu je razlika, da po strelu žival obleži ali zbeži, po slikanju pa naj bi mirno nadaljevala svojo pašo ali svojo pot, tako da lahko narediš več posnetkov. Sam sem rešil ta problem prikrivanja na kaj preprost način in ta svoj rekvizit tudi prištevam k svoji fotoamaterski opremi.

Še iz partizanskih časov imam angleško temnozeleno padalo. Iz njega sem naredil 140 cm visok štor, katerega tvori 6 trapezov. V pokončnih robovih imam 160 cm dolge in 8 mm debele aluminijaste palice, ki gledajo spodaj 20 cm iz blaga. Teh 20 cm zapičim v tla. V vsakem trapezu imam v različni višini po dva okenca, ki se dasta z blagom odpirati in zapirati. Vrh tega štora je odprt in ga s posebnim pokrivalom lahko zaprem, če ga uporabljam za slikanje ptic ali veveric na drevju. Za slikanje ostale divjadi, ki živi na zemlji, pa imam ta gornji del štora odprt.

Kaj sem dosegel s tem štorom? Z njim imam takoj kritje. Če pričakujem divjad samo z ene strani, ostale stranice zakamufiliram z vejami, uporabno stranico pa samo malo. V štoru se lahko sedeč na lovske stolčke neovirano gibljam, malicam itd. Če imam štor postavljen na koncu grma ali na robu korusne ali žitne njive, praktično lahko slikam na vse strani pod kotom 360° ali vsaj 180°. Edina slaba stran tega pripomočka je, če ga zadostno ne prikrijem, in spojim z okolico, ima divjad

nezaupanje vanj, vsaj nekaj časa. To nezaupanje sem opazil predvsem pri srnjadi in fazanih, medtem ko zajček ni tako občutljiv. Seveda igra tu veter vlogo isto kot pri lovu.

Iz tega šotora sem naredil nekaj dobrih posnetkov tudi brez teleobjektiva. To pa poudarjam zaradi tega, ker je danes še malo teleobjektivov in naj lovci — fotoamaterji ne mislijo, da se da slikati samo s teleobjektivom. Res je, da s teleobjektivom sežeš delj, toda slaba stran teleobjektiva je mala globinska ostrina. Samo gams z zamegljenim in neostrim ozadjem in ospredjem ni na sliki nikdar tako v svojem elementu, kot če se ti posreči posnetek z navadnim objektivom, ki pri mali zaslonki dopušča globinsko ostrino od 2 m do neskončnosti in kjer je na ostro začrtana veriga gorskih velikanov. Ne trdim pa s tem, da lovcu fotoamaterju dober teleobjektiv ni nujno potreben, saj je recimo slika fazanke na gnezd u celo boljša, kot če bi bil oster.

Še nekaj misli, kako in kaj naj slikamo:

Živali na prostem so sorazmerno najlažji objekt za fotografiranje. Tu je potrebna samo iznajdljivost, potrpežljivost na ugoden položaj, na držo živali, oziroma da se žival zadosti približa objektivu. Najboljša je stranska svetloba, čas osvetlitve pa naj ne bo daljši od 1/50 sek.

Skoro vse živali imajo varovalno barvo, kar je potrebno upoštevati tako pri osvetlitvi, kot pri iskanju svetlejših ozadij. Črn gams v zasneženih pečinah je gotovo hvaležnejši motiv z ozirom na osvetlitev kot zajec s svojo varovalno barvo v jesenskem razoru.

Živali v gozdu imam s tehnične strani za najtežje področje. Tu ne zadostuje samo to, da se živali zadosti približaš. Večje težave boš imel s svetlobo. Močne temine in osončene ploskve, lahke sence vejevja, ki padajo prek srnjaka, ti bodo povzročile velike težave. Normalni svetlobni obseg je 1:30, to se pravi, da je razlika med najsvetlejšimi in najtemnejšimi ploskvami 1:30. Pri snemanju v gozdu, kjer je ta svetlobni obseg velik, moramo le-tega točno zmeriti, da nas negativ ne bo razočaral.

Portreti živali. Če hočemo dobiti portret živali, se moramo živali približati vsaj na 2 m. Smer fotografiranja mora biti markantna točka posamezne živali. Pri živalih z dolgim gobcem žarišče na koncu gobca. Pri fotografiranju sovne glave boš

žariščno razdaljo naravnal na sovne oči itd. Priporočljiv čas osvetlitve je 1/25 sek. Premikajoče živali 1/50 sek. do 1/100 sek. Pri slikanju portretov živali si je treba zapomniti, da temnejša dlaka zahteva daljšo osvetlitev. Pri slikanju pazimo, da ne nastanejo perspektivne nenormalnosti.

Živalski mladiči so zelo hvaležno področje lovske fotografije. Najuspešnejši so posnetki mladičev pri igri. Čas osvetlitve od 1/100 do 1/200 sekunde.

Ptiči in mladiči v gnezd. Kako se približati posameznim vrstam ptičev je stvar iznajdljivosti posameznika. Najprimernejši način je čakanje v dobrem zaklonu, kajti upoštevati je treba oster vid večine ptičjega rodu. Ptiči tudi niso tako občutljivi za razne zaklone, kot je druga divjad.

Za slikanje gnezd se priporoča uporaba Pan materiala, čas osvetlitve 1/2 do 1/10 sek. Kamero je potrebno približati gnezd 60 do 70 cm, največ 1 do 1,5 m. Tu pride v poštev dolg žični sprožilec in predleča. Zaslonka 3,5—5,6.

Sledovi na snegu zahtevajo na fotografiji dovolj svetlobnih kontrastov, to se pravi pravilno igranje svetlobe in sence. Najprimernejši so sončni zimski dnevi, ko je sonce že nizko in nudi svetlobne kontraste. Kot med kamero in zemljo naj bo majhen, da se sledovi bolj ločijo od okolice. Osvetlitev naj bo stranska ali polovična do polne protisvetlobe. Uporaba filtra obvezna (R0 ali R1). Izogibati se moramo prevelikih osvetlitev, če ne, ne dobimo nežnih sončnih kontrastov. Priporočljive so majhne zaslonke, zaradi pravilnejše razporeditve ostrine. Za aparate z žariščno razdaljo 5—7,5 (8) cm, uporabljamo zaslonke 1:8 do 1:11; za aparate z žariščno razdaljo 10,5 do 15 cm pa bo dovolj 1:16. Priporočljiva je uporaba stativa. Izogibati se moramo prenizki legi aparata, sicer pride do perspektivnih spačenosti.

Insekti. Čas osvetlitve ne daljši od 1/25—1/50 sek., najbolje 1/100 sek. Priporočljiv je Pan film z normalno občutljivostjo za rdečo barvo. Pri slikanju večbarvnih insektov so potrebni primerni filtri. Pri slikanju insektov pridejo v poštev tudi predleče.

Psi. Kadar slikamo pse, se izogibajmo njihovega poziranja pred kamero. Slikajmo jih v njihovih značilnih držah, predvsem v takšnih, ki so značilne za posamezno pasmo. Uporabljajmo večje zaslonke (5,6). Kot sem omenil že pri slikanju portretov, je posebno pri slikanju psov, katerim se

Milan Kemperle, član pripravljalnega odbora za ustanovitev kluba lovcev-fotoamaterjev, je posnel planinskega zajca v poletni preobleki

z lahkoto približamo, treba paziti zlasti pri slikanju od spredaj, da ne nastanejo perspektivne nenormalnosti.

Razni plezalci in mirujoče žuželke vidijo zelo slabo, imajo pa dober čut za vibracijo. Običajno jih slikamo s čakanjem. Uporabljajo predleče, aparat na stativu 20 do 30 cm od tal, sicer nastanejo nepravilne perspektivne linije. Razdalja med kamero in objektivom 35 do 50 cm. Ekspozicija pri mirujočih žužkah 1/5 do 1/10 sek. Potreben je daljši žični sprožilec.

Slikanje ponoči. Za slikanje ponoči na raznih stečinah divjadi je razumljivo poleg aparata potreben »fleş«. Na tem področju lovske fotografije nimam nobenih izkušenj, vendar menim, da je tudi to področje lovske fotografije zelo zanimivo. Zamišljam si, da cela stvar niti ni tako komplicirana, samo najti bi se moral med našimi vrstami strokovnjakov, ki bi nam omogočil načrt naprave, s katero bi divjad sama sprožila svetlobo in aparat. Prepričan sem, da bomo tudi do tega prišli.

Fotografije iz lovskega življenja. Tako kot je fotografiranje žive divjadi področje zase, ki zahteva fotografsko dobro opremljenega lovca s primernim zna-

njem, tako iz lovskega kot fotoamaterskega področja menim, da je fotografiranje našega lovskega življenja možno vsakemu fotoamaterju in to s kakršnokoli kamero. Za to vrsto fotografije veljajo splošne norme, znane v fotografiji in nastane vprašanje samo kaj slikati. Menim, da je treba slikati vse, toda ne tako kot smo navajeni slikati, temveč tako kot je v resnici. Naše slike iz lovskega življenja ne »zapojejo« kot rečemo, temveč so prisiljene. Lepo počesan lovec v »mašnem« lovskem »gvantu« s tako obrnjeno karabinko, da se ja vidi daljnogled na njej in to na lovu, se mi dostikrat zdi prisiljena slika. Zato lovci-fotoamaterji slikamo naše lovske življenje takrat, ko lovci za to ne vedo. Zadnjič sem pritisnil znanega mariborskega kinologa tovariša Cafo. Razkoračen sedi na tleh. V eni roki nož, v drugi gnjat, usta polna, za njim ga ob prislonejni puški poželjivo gledata njegova dva terierja. Če ga bomo kdaj objavili, ga moramo takega, kajti tak je — preprosto, s puško in psi ob sebi, v naravi pri malici, ki ga bo okrepila za nadaljevanje lova. Ne pa polizan gizdalin, eventuelno še z daljnogledom okrog vratu. Ta smer fotografije je stvar okusa, iznajdljivosti, iskanje pravega zornega kota, kajti ni vseeno, s katere strani kaj slikaš. Umetnost fotografije iz lovskega življenja je umetnost iskanja motivov, manj pa umetnost tehnike fotografiranja.

*

Prepričan sem, da bomo iz naših skromnih začetkov prišli do uspele in popolne lovske fotografije. Zavedati se moramo, da so lovske trofeje zapisane smrti, da bodo propadle, se uničevale, prodajale za gumbje, da nimamo nikjer poročstva, da jih bodo zametli čistili prahu tako skrbno kot mi. Lovska fotografija pa bo ostala. Ostale bodo naše slike, objavljene v Lovcu, v planinskih in turističnih revijah in prospektih; one bodo govorile, kako in kaj smo lovili ter kakšni smo bili. Vsemu svetu morajo pokazati naše naravne lepote, našo lepo divjino in njene prebivalce. In prepričan sem, da bo tudi naša lovska fotografija ponesla v svet moč in lepote naše socialistične domovine.

Z ozirom na tehnične pomanjkljivosti in naše male fotoamaterske izkušnje nam je vsem vsak uspel posnetek dragocen in nam tudi mora biti. Kot sem že omenil, je pot do dobrega posnetka dolga in zahteva od fotoamaterja veliko požrtvovalnosti. Mi-

slim, da upravičeno zahtevamo od pristojnih činiteljev, da so tudi ti uspešni posnetki tiskani v Lovcu tako, da se čimbolj približajo originalu. Res je, da je to povezano predvsem s tiskom na kvalitetnejšem papirju, kar razumljivo tisk podražuje. Morda pa bi se le našle finančne možnosti, da bi »Lovca« tiskali na

boljšem papirju. S povečano dejavnostjo lovcev - fotoamaterjev, bo treba v prihodnje misliti vsaj na dvostransko slikovno prilogo, ki bi bila tiskana na umetniškem papirju. Revija bi tako ogromno pridobila na kvaliteti in se s tem uvrstila med najkvalitetnejše lovske revije na svetu.

Rado Cenčič

Nekaj misli, nekaj predlogov

Pozdravljam v Lovcu že izvršene in še napovedane posege za njegovo pestrost. Predlagal bi, naj bi k temu še dodali kritike knjig in člankov. Brez dvoma ima poleg pisca še kdo drug svoje izkušnje ali mnenje k obdelani snovi. Če bi se pa le preveč lovcev oglasilo k isti snovi bi pa nekdo iz uredniškega odbora te misli združil in obdelal z navedbo vseh dopisnikov.

Sam bi navedel nekaj pripomb k člankoma o lovskem psu in lovskem orožju v letošnjem lovskem koledarju. Še prej bi pa rad izrazil svoje želje glede koledarja. Spreдай ali zadaj naj bi bil vlepljen predalček, ki bi služil za shranjevanje legitimacij in podobnega, saj bomo koledar nosili s seboj. Gotovo bi bilo dobro, če bi koledar navajal tudi imena funkcionarjev rep. lovske zveze in lovske zadruga. Koledar bi naj bil vzporeden z lovskim letom april-marec. »Beležnica« bi naj vsebovala kak list za statistiko: Dan lova, lovišče, uplenjena divjad, število oddanih strellov, opombe (opažanja). Če bi bila ena stran preozka, naj bi segalo čez dve strani. Vodenje takega dnevnika je koristno za vsakega lovca in dobro gradivo za obujanje lovske spominov. Ob koledarju bi naj bili znaki, katera divjad je odprta za lov, vsaj na začetku meseca in do dneva, ko nastopi lovopust. Znaki bi naj bile silhuete divjadi, podobno kot so lunine mene.

Upravičeno si lastimo Slovenski prvenstvo v kinologiji. Brez dvoma pa imamo težave z izdajo lovske literature. Zlasti zelo pogrešamo novo temeljito knjigo za šolanje lovskega psov, posebno ptičarjev. Če že ne moremo izdati take knjige, ker ni zagotovljenih dovolj naročnikov, bi se mogoče lahko rešila zadeva na sledeči način: Knjiga bi naj izhajala v LOVCU vsak mesec, n. pr. na dveh listih (iz tega bi dobili 8 strani manjšega formata) in v dveh letih bi izšla cela knji-

ga. Naročnina bi mogoče bila za nekaj desetakov višja. Imamo strokovnjake, ki bi tako knjigo kvalitetno napisali. Nekateri med njimi so že starejši, vsekakor bi se morali za tako knjigo odločiti, preden se s svojimi izkušnjami napotijo v večna lovišča. Mogoče bi se pa le našla pot, da bi tudi knjigo lahko izdali. Dobro bi bilo o tem resno razmišljati.

*

Pomanjkanje take knjige hoče nekako nadomestiti članek o lovskem psu v letošnjem koledarju. Seveda je težko na tako omejenem prostoru dovolj obširno obdelati to snov. Zato taka navodila bolj služijo tistim, ki so to snov že obširneje obdelali in jim služi le za osvežitev spomina. Za začetnika so potrebna obširnejša, podrobnejša navodila z vrstnim redom šolanja (program učenja, dobre slike).

K temu članku, kjer je v orehovo lupino stlačeno mnogo o lovskem psu, bi pripomnil sledeče:

Izraz »pasjek« za pasjo hišico se mi ne zdi pravi. Pod tem bi mislil na pasje blato (kot n. pr. kravjek). To je sicer področje jezikoslovcev, vendar bi predlagal besedo »pasjica«. Za »štaupo« res ni primerna označba »pasja bolezn«, ker mnogi mislijo pri tem splošno na vse pasje bolezni. »Štenečak« je srbohrvatska oblika, slovensko bi bilo »ščenak«. Toda »ščenak« je ograjen prostor za ščene. Bolj bolezensko bi se mogoče glasilo »ščenica« (kot pljučnica), sicer bi se naj oglašil kak zdravnik, ker spada to v njihovo področje. Morajo se pa tudi take stvari razčistiti.

Na cepljenje mladičev proti ščenci (ščenaku) bi bilo potrebno ponovno opozoriti vzreditelje. Preizkušeno cepivo proti tej bolezni je Behringovo cepivo. Prospekt tovarne Behring pravi, da pri enojnem cepljenju običajno nastopi po štirih tednih aktivna imuniteta, pri simultnem cepljenju z obema cepivoma posta-

nejo psi imuni. Mnenja sem, da je pri tem cepivu mišljena trajna imuniteta in ne samo šestmesečna, kot je rečeno v članku, sicer bi prospekt opozarjal na ponovitev cepljenja. Zdi se mi, da izdeluje tak serum tudi nek zavod v Novem Sadu. Če se prav spomnim, je stalo cepivo (domače) nekako 350 din. Svojčas sem, ko še domačega ni bilo, plačal 1000 din za Behringovo. Pa sem rad plačal, ker mi je zaradi ščenice poginil imeniten ptičar, ko sem ga ravno dobro izšolal. Dobro bi bilo, če bi strokovnjak o tem kaj napisal. Ko nastopi epidemija, obolijo tudi psi v najlepši dobi in so navadno izgubljeni. Vsaj tako je včasih bilo, bodisi da so poginili, bodisi da so jim ostale hude posledice. Jaz sam sem videl več primerov te bolezni tudi pri psih-čuvajih (križancih).

Mnenja sem, da sta si povelji »na prostor« in »prostor« pri odložitvi preveč podobni (sorodni), da bi pes lahko dojel razliko. Pri postavljanju strupa in pasti ne bi vzel s seboj psa, četudi je zanesljiv v povelju »prostor«. Slučajno ga lahko nekaj zmoti in se smrtno ponesreči, kar si svoj živ dan ne bi oprostil. Pri nas se je zgodilo, da je imenitna jazbečarka zdoma pobegnila za čuvajem, ki je nastavljal strup in poginila.

Verjetno je donajanje namenoma izpuščeno v članku, kar se mi zdi škoda, ker je to eno najvažnejših poslov psa in bi s tem članek predstavljal neko celoto. Sicer pa kakor sem že rekel. Mnogo je znal pisec stlačiti v ta mali okvir in bo gotovo mnogim, ki se dolge knjige težko lotijo, dober pripomoček pri vzgoji in učenju psov.

*

K članku o lovskega orožja bi pripomnil, da v tabelarnem prikazu pušk ni navedena šibrenica-repetirka, ki je pri nas bolj malo poznana, zlasti v Ameriki pa ena najbolj razširjenih šibrenic.

Dalje. Nujno je vsaj v literaturi jasno ločiti, kaj je malokalibrska puška in kaj flobertovka. To sta namreč dve različni puški po kalibru in učinku.

Flobertovke so kalibra 6 in 9 mm, imajo običajno gladko cev. V njih se uporabljajo čisto kratke patrone z okroglo kroglo (kot 6 mm šibra) ali koničasto kroglico, pa tudi patrone podobne lovske s papirnatim tulcem in nabite z drobnimi šibrami. To so prave šibrenice za vrabce in za podgane. Z njimi se strelja na

Dušan Gustinčar: Košuta

10–20 m. Maksimalni let te kroglice je do 500 m.

Malokalibrske puške so kalibra 5,6 mm (angleška mera .22) z risano cevjo, iz katere se strelja lahko krogle treh dolžin valjaste oblike brez plašča (kratke, dolge, posebno dolge). V ležišče malokalibrske puške sicer gre flobert patrona, vendar se ne priporoča streljanje teh 6 mm kroglic iz cevi 5,6 mm, ker se zaradi prevelikega trenja cev močno osvinči. To je zelo resno orožje.

Tiskarski škrt je maksimalno zožitev od 1,0 mm zmanjšal na 0,1 mm.

Tudi ni docela jasna razlaga risov v cevi. Pri mehki krogli **mora** biti brazda globlja, ne pa da je **lahko** globlja. Iz nekaterih cevi za gole svinčene kroglice lahko streljamo tudi s tankim bakrenim plaščem.

Razlaga kalibra za šibrenice ni povsem jasna, ker manjka navedba, da pove kaliber število krogel, ki jih lahko vlijemo iz enega funta svinca za to puško. Zadeva je enostavna, na kratko pa jo je težko razumljivo razložiti.

Za brezdimni smodnik preizkušene puške nimajo samo znaka N (Nitro) nemški žig, NP avstrijski (madžarski), ampak mnogokrat srečamo tudi PV, belgijski žig, poleg teh imajo svoje žige še druge države.

Netilka Gevelot (imenovana tudi netilka VI in pokrita netilka) je samo netilka posebno dobre konstrukcije, ki jo pri nas najbolj poznamo. Poleg te so še druge vrste netilk za brezdimni smodnik, ki pri nas sedaj niso v prodaji.

Mislím, da so tudi teže šibrenice nekoliko pre nizko navedene. Sicer so mi pa novi inozemski izdelki malo poznani.

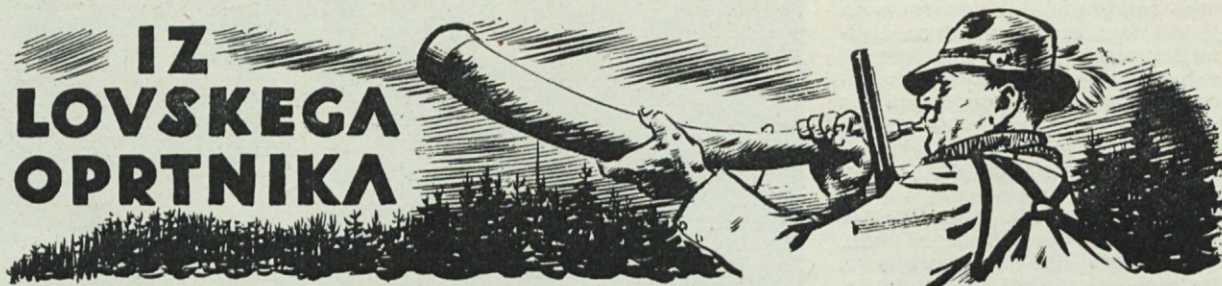
Nerazumljiv je stavek na 93. strani: Za naše razmere je 80 % puška redka, 70 % pa prav dobra. Tu je najbrž tiskarski škrt nekaj popačil. Mišljeno je najbrž tako, da so pri nas 80 % puške redke, ker niso primerne za izvajanje lova v zaraščenem terenu, in so navadno tudi drage. 70 % nosi dovolj gosto na primerno razdaljo, za desno cev imam jaz osebno rajši 60 % kritje.

Vprašanje je, če je za vsakega strelca vsaka puška primerna. O tem bo dobro pred sezono napisati nekaj besed. Končno je še tiskarski škrt ime avtorja pozabil.

Zbirka koledarjev bo dobro izpopolnila lovčev strokovno knjižnico, zato bi bilo dobro njegovo vsebino za dalj časa naprej planirati, da bi nastajala neka celota, mogoče celo pravočasno razpisati natečaj za obdelavo določenih tem.

Ludvik Marič

IZ LOVSKEGA OPRTNIKA

Škorci se vračajo

Nedvomno so škorci prvi, ki se vračajo z juga spomladi, ko so še naša polja pod snegom, le prisojni obronki kukajo izpod bele odeje. Ker so prvi in zelo koristni, bi jim morali že zato posvečati nekaj pozornosti. Ker se z obnavljanjem sadovnjakov vedno bolj krči število votlih dreves, se s tem marsikateri škorčji družini podere dom. To izgubo pa je z lahkoto nadomestiti s postavljanjem škorčnic. Trud je stotokrat poplačan. Množica gosenc in drugih škodljivih bub in žuželk najde smrt v golšah naših črnuhov. Če pa zmanjka kaj češenj v sadovnjaku, jim tega ne moremo šteti v zlo, saj jih kljub temu imamo dovolj.

Tako nekako se je razvijal pogovor z učenci lani, ko so se začeli vračati prvi škorci. Čez nekaj dni sem opazil, da besede niso bile zastoj. Na šolskem sadovnjaku sem naštel 6 škorčnic, ki so jih postavili učenci. Redno vsako jutro so prihajali eno uro pred pričetkom pouka v šolo in iz skrivališč opazovali, v katero škorčnico so se že naselili črnuhi. Prenašali so škorčnice na drevesa, kjer so se škorci rajši useli, dokler se niso naselili v sleherno škorčnico. Tako je našlo na šolskem sadovnjaku 16 družin svoj novi dom. Z zoro se je vsak dan začelo petje iz trepetajočih grl in je nehalo s sončnim zahodom. Ko pa so se pojavili prvi mladiči, je bilo petja vedno manj, kajti lačni kljunčki so zahtevali veliko hrane in za petje ni preostajalo časa.

Čez štirinajst dni po izvalitvi so bili mladiči že dobro operjeni. Da nam ne bi pobegnili brez zaznambe, sem naročil učencem, da so mi prinesli vsak svojo škorčnico z mladiči, katere sem obročkal z obročki ornitološkega zavoda v Ljubljani. V 16 gnezdih je bilo 64 mladičev, ki so sprejeli na desno nožico »aluminijast prstan«. Za prvim zarodom so se škorčnice še enkrat napolnile in so se šele pozno avgusta izpraznile. Še nekaj tednov smo videli letati jate črnuhov nad polji in

travniki, v sadovnjak pa so se le redko zatekli, nato pa so izginili. Škorčnice so samevale. Tu pa tam je katera služila za prenočišče sinici ali vrabčku.

Nobeno leto nisem tako težko pričakoval prve škorce, kakor letos. Radoveden sem bil, če se bo le kakšen vrnil v svoj stari dom. In kot nalašč so se letos izredno pozno vračali. Navadno so prišli prvi že v drugi polovici februarja, letos pa so se zadržali za ves mesec. Ko sem zagledal prve nad škorčnicami, sem hitel po daljnogled, morda pa bo le kateri z »aluminijastim prstanom«, ki sem mu ga lani podaril. Nisem mogel verjeti, da je bil med njimi eden, ki je nosil obroček. Redno vsako jutro se je vračal k isti škorčnici. Posrečilo se mi ga je ujeti. Ugotovil sem, da nosi obroček z napisom: »Ljubljana 20978«. Ko sem ga spustil, je veselo zafrfotal in se ustavil na orehu ob škorčnici. Iz drobnih prsi se je kmalu zaslišala vesela pesem, ki je snubila mlado nevesto. Dobil jo je. Danes ima že z njo jajčka in čez nekaj dni se mu bodo izvalili prvi otročki na istem drevesu, kjer je tudi njemu tekla zibelka.

Ludvik Činč

Zvestoba za zvestobo

Zvest in dober lovski pes je najljubši lovčev prijatelj. In zato pravi lovec tega svojega lovskega prijatelja in pomagača pravilno, redno in zadostno hrani, z njim lepo ravna in tudi drugače zanj skrbi. Pes pa mu vrača svojo ljubezen z vdanostjo in skuša gospodarju ugoditi, kolikor pač zna in more. Tako psičko ima tudi član LD Mokronog Ivan Meserko.

Čina, kakor je psički ime, spada v rod brak-jazbečarjev in je zelo ostra na roparice. Po lisičinah in jazbinah je pomorila že precej njenih prebivalcev ali pa jih izgnala iz rova pred cev svojega gospodarja. Tako je tov. Meserko v letošnjem maju kontroliral lisičine v revirju Kono-

pendol. Čina je takoj izginila v rov. Kmalu je bilo zaslišati borbo med Čino in prebivalko rova, ki je imela verjetno mladiče. Zato je bil boj še ostrejši. Čina je nekolikokrat prišla iz rova in se vanj vračala. Po kakšnih štirih urah pa so lastnik psice in oba lovska tovariša, ki sta bila z njim, zaslišali iz rova cviljenje. To je bilo slišati enkrat na enem in drugič zopet na drugem, od vhoda v rov precej oddaljenem kraju. In končno se Čina ni več vrnila, kljub klicanju lovcev pred rovom. Meserko je tudi streljal v zrak, pa vse zaman, psičke ni bilo iz rova.

Čino, ki je zelo uporabna psička, ima Ivan zelo rad in zato se ni prav nič pomišljal ter je pričel naslednji dan z reševanjem, ker je bil prepričan da rova nima izhoda ali pa da izhod brani zver v rovu. Reševanje je bilo zelo težavno, ker je bila Čina globoko v rovu, ki se je nahajal v živi skali. Sedem dni so v popoldanskih urah peli krampi in lopate, pa celo razstreljivo so morali uporabljati. Čina se je vsak dan oglašala. Osmi dan pa je bila Čina s pomočjo svojega gospodarja in njegovih prijateljev rešena. Revica je bila zelo sestradena in močno je shušala, vendar se je namerila takoj vrniti v rov, kar pa so ji preprečili. Veselega srca in nasmejanega obraza jo je lastnik odpeljal domov. Cela okolica daleč na okoli je tiste dni govorila o nesrečni in pogumni Čini in požrtvovalnih reševalcih. Sedaj se je Čina že popravila in zopet veselo spremlja svojega gospodarja na pohodih, pa tudi v rov še vedno smukne, kljub hudi preizkušnji.

Stanko Pleskovič

Redek pojav

Čeprav nas vsako leto obiščejo čigre, nekaj let temu nazaj teh ni bilo opaziti v tolikšnem številu kot letos. Zadnje dni aprila je močno deževalo in reka Bistrica je na več krajih prestopila bregove. 1. maja sem na po-

plavljenih travnikov opazil jato približno dvestotih ptičev. Po opisu v »Našem lovu« sodim, da gre za črno čigro. Ti ptiči so izvrstni letalci in čeprav sem jih opazoval dve uri, nisem videl niti enega sesti na tla. Neprestano so švigali nad vodo gor in dol ter se oglašali.

Opazoval sem tudi kanjo, kako je z nemajhnim trudom uplenila čigro in jo odnesla v gozd.

Prehodni gostje so se pri nas zadržali le 2 dni. Za naše kraje je to vsekakor zanimivo. Morda je k temu pripomogla letošnja deževna pomlad.

Blaž Krže

S flobertom obstreljen srnjak

Pred nedavnim smo v lovski družini Hum našli poginulega srnjaka. Pri raztelesenju smo našli kroglico longrifle flobert puške, kal. .22 (5,6 mm), ki je tičala v mehkem, tako da je bila žival izpostavljena počasnemu ginevanju in mučenju.

Znano nam je, da s takšno kroglo na 20 do 30 korakov lahko smrtno raniš srnjaka, ki obleži na mestu, seveda, če ga pravilno zadeneš, v večini primerov pa je divjad le hudo ranjena, tako da hira in pogine. Ker do sedaj te puške niso pod nadzorstvom, bi bilo nujno, da bi za nošenje in posest takšnih pušk bil prav tako potreben orožni list in plačilo letne takse. Prav tako naj bi se vse vrste flobert municije stavile pod nadzorstvo, kakor vse ostalo lovsko strelivo.

Tone Korošec

Opomba uredništva: Po pravilniku za izvajanje Zakona o orožju, ki je objavljen v Uradnem listu LRS št. 15 od 14. maja 1959, je tudi za posest flobertov z izžlebljeno cevjo obvezen orožni list, ki si ga morajo lastniki priskrbeti v roku enega meseca. Torej je tudi nakup municije za flobert vezan na orožni list.

Iz solčavskega lovišča

V enem naših najlepših predelov domovine, v Zg. Savinjski dolini, leži lovišče Solčava. Solčava, znana kot turističen kraj, pa ima tudi za lovca svoje privlačnosti in čare. Poleg dobrega staleža gamsov, srnjadi ter velikih in malih petelinov se je pred dobrim letom v tem lovišču naselila še družinica muflonov. Drže se v predelu Pogorelčko - Šturmovo nad Solčavo in niso prav nič plašni. Večkrat jih ljudje z glavne ceste opazujejo kako se pasejo. Lovci, ki svoje varovance

budno čuvajo, se vesele, ker so uspeli muflone zadržati v svojem lovišču. Uredili so jim krmišča, ki so ga mufloni pozimi redno obiskovali, po daljšem času pa so prijeli tudi solnice. V letošnjem letu pričakujejo prirastek in bo potem tropa verjetno še bolj zvesta lovišču. Mufloni so se priselili iz sosednega avstrijskega lovišča. V obmejnem predelu Covanovo so opazili letos druga dva muflona, ki pa se jih v jutranjem mraku ni dalo oceniti. Sklep letošnjega občnega zbora je bil, da se tudi za jelene, ki se vse pogosteje pojavljajo v lovišču, uredi krmišča in solnice.

Lovska družina v lovišču pridno urejuje gojitvene naprave in je letos za ureditev lovskih steza predviden precejšen znesek. Sen večine članov pa je, da bi si v kratkem lahko postavili lovsko kočjo, ki bi jim bila v pomoč pri izvrševanju lova in nadzoru lovišča. Zato je občni zbor sprejel to nalogo v svoj perspektivni načrt. Da pa bo ta načrt izvršen, so porok agilni in delavni člani, ki jih je občni zbor izvolil v upravnih odbor.

Kovač Slavko

Večerni napad kanje

Pred kratkim sem se srečal z lovcem, ki je doma s Kočevja. Pogovor je stekel o marsičem, pretežno seveda o lovu. Z največjim zanimanjem sem ga poslušal, ko je pripovedoval o lovu na medveda, ki ga je prejšnje leto hudo ranjenega rešil muk. Še bolj zanimiv pa se mi je zdel njegov doživljaj s kanjo.

»Bila je svetla novembrska noč,« tako je pripovedoval. »Lovska žilica mi ni dala miru, da bi ne stopil pogledat tja ob rob gozda. Morda pa le pride kaj pred cev,« sem si dejal. Snel sem puško in odšel. Počasi sem hodil in se ustavil nedaleč od visoke smreke, stoječe na senožeti. Začel sem opazovati okolico in res sem kmalu zagledal črno točko, ki se je bližala naravnost k meni. Ko tako ugotavljam, kaj bi to bilo, močno zašumi in po snegu se potegne temna senca od smreke pa naravnost na tisto točko in že zaslišim vekanje zajca. Napnem petelina na puški in užgem. Zajec je takoj napravil kozolec, napadalec pa se je bliskovito dvignil v zrak ter letel še kakih trideset metrov, potem pa je v svedrastem letu padel v sneg. Šel sem pogledat in takoj ugotovil, da je kanja. Pobral sem seveda tudi zajca. Vesel sem bil plena, še posebej pa, ker sem zajcu prihranil mnogo muk v

kanjinih krempljih,« je lovec končal svoje pripovedovanje.

Ta primer pove, da kanja napada tudi o mraku, da je nevarna roparica, ki jo moramo lovci držati na kratko.

Tone Zakrajšek

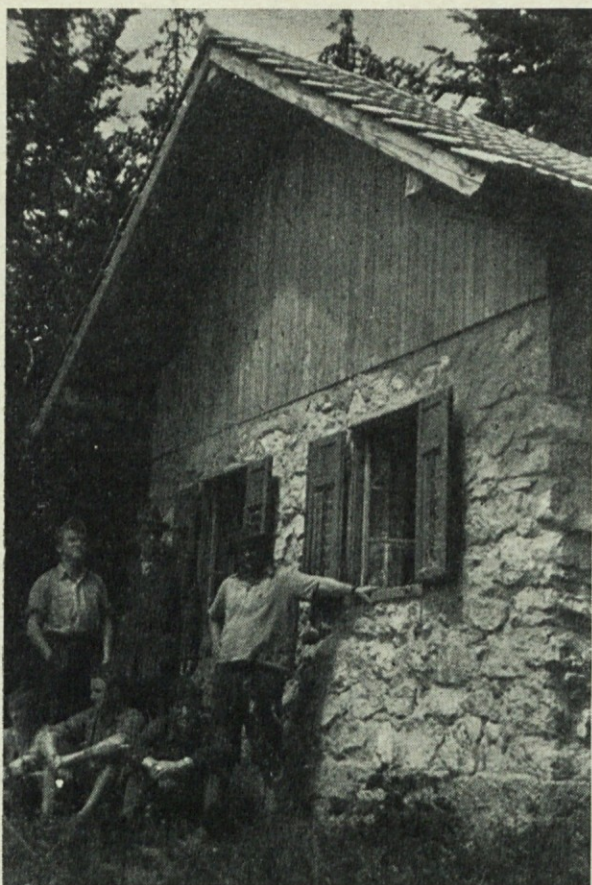
Tragedija pod Raduho

Lovec P. A. je v solčavskem lovišču »Račke peči« meseca marca letos našel močnega srnjaka, ki ga je doletela čudna usoda. O lanskem prsku ga je verjetno pri divji gonji vrglo s stečine in se je za roge ujel v poševno rastoče drevo, kjer je obvisel. Srnjaku je verjetno močan sunek zlomil tilnik in je bil takoj mrtev. Če bi bil obvisel še živ, bi se verjetno rešil. Zanimivo je to, da je bil srnjak še skoraj cel, v rdeči poletni dlaki, le sonce in veter sta ga popolnoma izsušila, tako da je bil čisto lahek. Nekoliko so ga oključali ptiči, nista pa ga obiskali lisica in kuna, kar je znak, da je teh roparic v lovišču zelo malo. Močna trofeja, ki bi je bil vesel vsak lovec, visi sedaj v družinski lovski sobi v Solčavi, pod njo pa povečana fotografija, ki nazorno prikazuje opisani primer.

Kovač Slavko

Srnjak obešenec, žrtev tragičnega naključja

Ob zadnjem udarniškem delu pred na novo dograjeno lovsko kočo na Lipi

Še zdaj me ni zapustila omotica, ki sem jo doživel ob obisku valovite zelene pokrajine severno od Celja, ki mi je oživila spomine na burne vojne dni, vse od pohoda XIV. divizije na Štajersko prek zmagovalnih poletnih bojov naše brigade pa do likvidacije nemške postojanke Vojnik v aprilu 1945. Že takrat sem namreč doumel njeno neizmerno bogastvo, ki se v sočnih odtlenkih preliva v lepoto in zanos. To vse mi je zdaj zopet prodiral v zenice skozi leče velikega artilerijskega daljnogleda, ki mi ga je bil podal v roke Fric Čuk, starešina lovske družine Vojnik.

»Vidite, tamle gre meja,« je kazal in pojasnjeval korenjaški mož, ki bo prihodnje leto učakal že 70 pomladi in se z lovom ukvarja že 42 let. Izrazite poteze na njegovem obrazu pričajo, da je v življenju marsikaj izkusil, vseskozi pa je ostal poštenjak, pravičen enako do soljudi kot do živali.

»Dober je ta naš starešina,« mi je pozneje pravil Valter Dvoršek. »Podpira prizadevanja mladih ljudi... Dober je ko kruh. Lani je bil ustrelil staro srno, a smilila se mu je tako, da so mu prišle solze v oči, četudi je sicer zelo odločen.«

Obšli in pretipali smo lovišče z očmi. Zelo obsežno je, saj meri 4100 ha. Primerno je predvsem za srnjad, za zajce in za fazane, tam pri Socki pa imajo tudi kolonijo gamsov. Stalež je bolj slab. Letos so našli 54 srnjakov, srn z lanskimi mladiči 82, zajcev okoli 300, 21 gamsov, fazane pa so lani komaj naselili in sicer 17 petelinov in 25 kur. V zadnjem letu je poginilo 12 srn. Od tega so tri končale v zankah, dve so raztrgali klateči se psi, ostale pa so poginile zastreljene po divjih lovcih.

»Doslej so imeli tu besedo divji lovci,« pojasnjuje Valter Dvoršek. »Že za časa prejšnje Jugoslavije je bilo tu mnogo divjega lova. Razen tega je tu leta 1945 glavnina nemških sil položila orožje, tako da si ga je lahko vsakdo nabral in kdor želi loviti divje, ni v zadregi zanj. Na postajo Ljudske milice pride s področja treh družin letno po 20 pušk.«

»Torej je divji lov pri vas največji problem?«

»Da. Rabili bi poklicnega lovskega čuvaja, vendar dohodki lovske družine tega zasedaj še ne prenesejo. Imamo dva pomožna lovska čuvaja, kar ne zadostuje, vendar smo v zadnjem času divjemu lovu krepko stopili na pot. Poprej sta v družini vladala nered in familiarnost. Celo nekateri člani so lovili divje. Potem je prišlo do preloma. Nastopila je mlada generacija. Uvedli smo temeljito nadzorstvo nad loviščem. Po dva in dva člana smo zadolžili za tiste predele lovišča, kamor dotlej niso zahajali. Na ta način smo hitro ugotovili, kateri predeli lovišča so prazni in kod padajo »črni streli«. Tako smo v kratkem odkrili dva lovca, ki sta mrharila z legalno lovsko izkaznico. Oba sta bila izključena. Razen tega pa smo odkrili in predali oblastem še tri divje lovce.«

Zdaj se stanje v lovišču in lovski družini popravlja, a ko si bo stalež zares opomogel, bodo lahko rešili tudi druge probleme. Zasedaj so začeli z načrtnim kadrovanjem mladih ljudi, ker se je izkazalo, da so na »črno« lovili starejši lovci nekdanji zakupniki. Že tudi sedaj pa prevladuje v družini pravo lovsko vzdušje, upravni odbor pa uživa popolno podporo in zaupanje.

»Lansko leto smo zgradili lovsko kočico pri vasi Lipa nad Frankolovim. Tudi ta bo pripomogla pri zatiranju divjega lova, zakaj ravno ta predel je bil lovcem močno odročen in podvržen stalnemu ropanju, lovci pa niso mogli priti vanj neopaženi. Zdaj bo to čisto drugače izgledalo. Kočo smo zgradili udarniško, zunanje je povsem dograjena, le notranje jo je treba še opremiti.«

Po triurnem sprehodu po lovišču smo spet prišli v Vojnik ter se sešli z gospodarjem lovske družine Francem Laubičem. Tajnik pa se je bil ravno nekaj dni prej ponesrečil s kolesom, tako da je moral v bolnišnico.

Z gospodarjem sva ponovno pretresla stalež, gospodarjenje in odstrel. Da so zaščitili najugodnejši predel za zajca in fazana (400 ha) je povedal. Vsa stojišča so markirali in oštevilčili ter obnovili solnice. Med lovci da vlada velika negotovost glede gojitvenega odstrela srn; marsikdo si ne upa streljati srno, ker se boji, da ne bo odbil mladičem vodnice. Zakaj vedno srna ne izstopa v družbi mladičev; tudi če res izstopa sama, še ni gotovo, da je jalovka, ker mnogo mladičev podavijo psi, lisice in druge roparice.

Vprašal sem ga, kakšno mnenje ima glede nastavitve poklicnega lovskega čuvaja.

»Morda bi se nastavitve poklicnega lovskega čuvaja obrestovala že v nekaj letih, toda trenutno tolikšnega finančnega bremena ne zmoremo.«

»Vidi se, da ste se za povečanje staleža divjadi borili zlasti skozi zatiranje divjega lova in z ustvarjanjem zdravega družinskega vzdušja.«

»Zdravi odnosi med članstvom so prvi pogoj za izvedbo vsakršne akcije, v skupnih akcijah pa se takšni odnosi tudi ustvarjajo. Prav udarniško delo pri izgradnji lovske kočice je mnogo prispevalo

Obisk v lovski

k pravemu družinskemu tovarištvu, k pravemu družinskemu čutu. Ker so zdaj ta dela pri kraju, smo organizirali drugo akcijo. V počastitev 40. obletnice KPJ smo skupaj s Šmarsko lovsko družino organizirali tekmovanje v streljanju na glinaste golobe. Najboljši uspeh je dosegel Slavko Kovač, tajnik okrajne zveze, ki je z desetimi strelji zbil deset golobov. Streljanju na glinaste golobe bomo posvetili še več pozornosti. V ta namen smo naročili puško, namenjeno nalašč za takšna tekmovanja. V okviru naše družine smo organizirali tudi dva tekmovanja v streljanju s kroglo na papirnatega srnjaka, organizirali pa smo tudi preizkušnjo lovskega orožja. To nedeljo bomo izvedli skupen pogon na roparice, predvsem na pernate škodljivce.«

družini Vojnik

»Te akcije gotovo budiijo zanimanje za lovstvo tudi pri nelovcih?«

»Res je, to zanimanje se je zadnje čase močno povečalo. V družino smo sprejeli nekaj mladih fantov, ki so zelo dejavni in obetajo postati odlični lovci. Računamo, da bo v kratkem pristopilo v družino večje število tovarišev. Zdaj šteje naša družina 30 članov, to število pa želimo še povečati.«

Prizor iz preizkušnje v streljanju na papirnatega srnjaka. Stoji in rezultate beleži Franc Križnik, tajnik lovske družine, sedi starešina Fric Cuk

Milan Kos, brakir lovske družine Vojnik, je zatrobil pred pričetkom tekmovanja v streljanju na papirnatega srnjaka

»Kateremu problemu ste še posvetili pozornost?«

»Kinologiji. V lanskem letu smo nabavili 5 psov, od kar dela novi upravni odbor, pa smo nabavili skupaj 12 čistopasemskih psov. Nekaj jih je kupila družina, nekaj pa posamezniki. To se je na brakadah lanske jeseni že poznalo, tako da so bile zelo uspešne in so nudile veliko užitka.«

»Pri nas,« je nadaljeval tovariš Laubič, »mora vsak lovec rediti lovskega psa. Seveda morajo biti ti psi čistokrvni in lovsko uporabni. Kdor pa psa ne more rediti, mora družinski blagajni plačati 1000 din kinološkega prispevka.«

*

Rad bi obiskal kinološkega referenta in še katerega lovca, toda sonce je že zašlo in počasi se je bilo treba pripraviti na slovo. Do odhoda avtobusa je bilo še kako uro časa. Pogovor je nanese na marsikaj. Zadnja leta so se tudi na Vojniško razširili hmeljevi žični nasadi.

»To je dobro za roparice,« je dejal gospodar družine. »Sokoli se pri lovljenju ne utegnejo izogibati žicam in mnogo se jih tako pobije.«

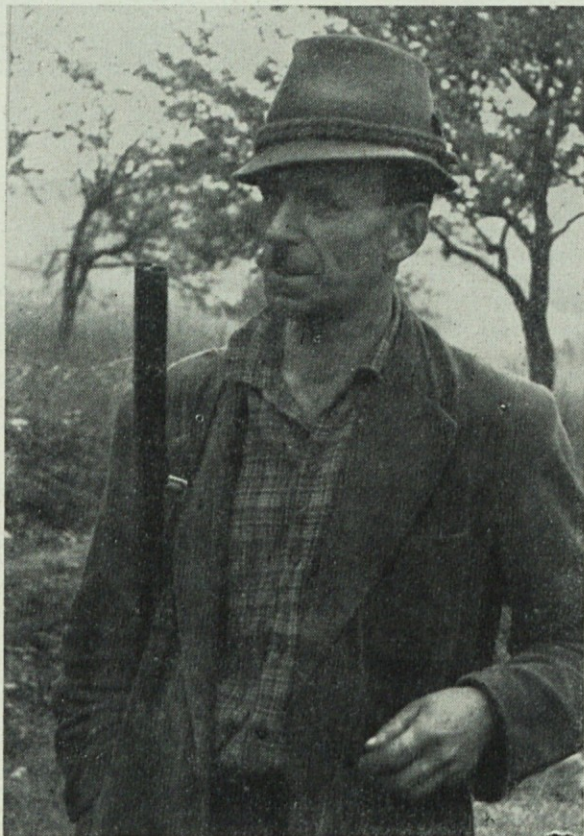
Beseda je nanese tudi na narodnega heroja Ivana Kovačiča-Efenko. Povedali so mi, da je član njihove družine, da je dober lovec in odličen tovariš. Zdaj sem se tudi sam razvnel. Povedal sem, kje vse in kolikokrat nas je varno izpeljal iz sovražnih obročev, kako zelo smo mu vsi zaupali. Danes je še prav tak, kot je bil med vojno: skromen; nevsiljiv nastop, ki vselej vzbuja zaupanje.

Da, resničnega duha naše revolucije se ne more znebiti nihče, ki je revolucijo resnično doživel, in ta duh nezadržno prodira v vse panoge družbenega udejstvovanja; pod njegovih silnih vplivov se v nedrih starega in v nenehnem spopadu z njim ustvarjajo novi socialistični odnosi. Takšni odnosi pa so v lovski družini Vojnik že prevladali.

Franci Strle (foto Valter Dvoršek)

TO PA NI KAR TAKO

Tokrat prinašamo razgovor s posebnem. Ko sem namreč na Lovski zvezi Celje vprašal, koga mi svetujejo za intervju, so mi nasvetovali Viktorja Kovačiča, ki ima na skrbi fazanerijo lovske družine Sentjur. Odšli smo torej tja in si jo ogledali. Kljub zanimanju, ki ga je vzbudil posebno lep in velik samec, smo se fazanov kmalu nagledali, zakaj prišli smo bili predvsem zaradi razgovora. Ampak varuha fazanov ni bilo nikjer; na vse konce so poslali klicat. Kam neki se je dal? Na lov menda ni šel, ker ima škornje doma v sobi. Toda psov ni doma. Morda pa je le šel na lov, zakaj za puško

Viktor Kovačič se je zvito zazrl vame

niso mogli ugotoviti, ali je doma ali je ni. Pa svinjne bo moral nakrmiti, ker je sam za vse in ne ustraši se nobenega dela. Celo kruh zamesi in speče sam. Še malo naj počakamo, so nam dejali. In smo čakali, čakali in že obupali. Ko smo se ravno odpravili proti avtomobilu, se pa nenadoma pojavi: najprej seveda trije psi, dva terijerja in en jazbecar, nato pa še on, s puško in bos ter z zavihanimi hlačami do kolen. Malo prej je bil namreč dež in v gozdu je bila velika rosa. Hodil pa je hitro kakor pes.

Precej, ko je prišel, si je natlačil pipo. Zdel se mi je znan v obraz in po glasu, zato sem ga vprašal, če je bil v Tomšičevi brigadi. Pritrdil je, rekoč, da je bil v III. bataljonu mitraljezec. Naletel sem torej na starega znanca in bojnega tovariša. Takoj ko sva to ugotovila, sva se začela tikati. Najprej me je zanimalo, od kdaj je lovec.

»Lovec sem že dolgo. Pred vojno sem bil strasten divji lovec, od konca vojne dalje pa sem pravi lovec.«

Tovariš Janez Rauter se je vmešal in pojasnil, da ima Viktor enako veselje do vseh vrst lova, tako je letos odšel na petelina in ga na Žirovskem vrhu tudi uplenil. Sicer pa izredno rad jamari. In s fazanerijo ima veliko veselje. Z valjenjem in vzrejo se ukvarja že od začetka; prav njegova zasluga je, da so v Sentjurju pri valjenju uvoženih (angleških) jajc dosegli tako lepe uspehe.

»Kaj je po tvojem mnenju najvažnejše za uspešno vzrejo v voljerah,« sem vprašal.

»Dovolj prostorna voljera, čistoča, zelenjava, sveža voda in ... ljubezen, seveda.«

Povedal je, da si je lansko leto ogledal fazanerijo Vurberg. Vprašal sem ga, kakšen vtis ima o njej.

»Zelo dober, vendar je bilo premalo časa, da bi si vse natančno ogledal. Naučil sem se pa le marsikaj.«

Zdaj me je zaintrigirala »njegova« fazanerija.

»Zdaj imamo dva naseljena boksa in enega, ki ga uporabljamo za kebkčke. Do konca maja je vsaka fazanka znesla približno po 30 jajc. Valimo pod kokljami. Pod dvema kokljama se je izvalilo 21 kebkčkov, 5 kokelj pa še vali, razen tega smo 60 jajc prodali sosednji lovski družini.«

»S čim hraniš fazane in kebkčke?«

»Je posebna hrana za nesnice in posebna za kebkčke, ki jo dobimo iz Tovarne močnih krmil. Nesnicam dodajam še pšenico, kebkčkom pa vtrdo kuhano in seseklano jajca ter zelenjavo.«

Viktor Kovačič je tudi zapriseženi pomožni lovski čuvaj. Kot tak ima med ljudmi velik ugled, čeprav je zelo odločen.

»Kakšen mora biti po tvojem lovski čuvaj?«

»Pošten in prijazen nasproti ljudem. Meni ljudje zmeraj pomagajo: povedo mi za gnezda, ki jih najdejo ob košnji, povedo pa mi tudi, če se kje pojavi roparica. Te dni so mi povedali, da se tu klati divji maček. Ravno premišljam, kako bi ga spravil ob kožuh.«

Spet smo bili pri roparicah. Prav tisti dan je jamaril, ko smo mi toliko časa čakali nanj. Lisice so zdaj že malo velike, toda on ima ostre pse in vedno po več psov. Zgodilo pa se mu je že, da je namesto lisice ustrelil lastnega psa, ker streljal je bil že o mraku in po tistem, kar je prvo bežalo, bežal pa je njegov pes pred nekim drugim psom.

Viktor nam je prinesel mošta in hleb. Prepričali smo se, da se tudi kot gospodinja odlično znajde.

S. F.

LOVSKE OGLATE IN KOSMATE

Kdo je koga podkoval

Po končanem lovu se je skupina lovcev iz LD Vojnik zbrala v Strmcu ter sredi trga razpravljala o neuspehu lova. Prvi in zadnji veliki pogon sta bila jalo. Ker pa so lovci in puške vedno zanimivi, se je okoli gruče lovcev zbralo nekaj mulcev, ki so zvedavo ogledovali puške in vlekli pogovor na ušesa. Tedaj pa se je oglasil vedno duhoviti Bruno, z očesom pomežiknil in dejal:

»Pa smo jih le podkovali in sedaj bo mir. Res je bilo naporno delo, opravili smo ga zadovoljivo in se bo splačalo...«

Dejansko ni nihče izmed navzočih vedel, za kaj gre, samo Brunov sosed je kimal in dejal: »Res je bilo težko, šlo je pa le.«

Ostali smo bili tiho, ker smo vedeli, da ima Bruno spet nekaj za bregom in da ni varno spraševati. Takrat pa se oglasi eden radovednih mulcev.

»Kaj pa ste podkovali?«

»Mlade gamse smo v lovišču polovili in jih podkovali, da si ne bodo preveč parkeljev zbrusili...«

Prvoaprilski choke

V prvi letošnji številki »Lovca« smo objavili vest o novem izumu za predelavo pušk šibrenic, oziroma o izumu na poseben način zoženega ustja cevi, ki omogoča pravokoten posip šiber. Dolej se je prijavilo že več interesentov za tozadevno predelavo, mehanik J. K. pa je ponudil

svoje sodelovanje, da bi se na ta način razširila zmogljivost delavnice v Murski Soboti.

Istočasno z objavo vesti o novem izumu, ki ga je avtor imenoval »cinemascope-choke«, smo razpisali tudi nagrado za pravilno slovensko označbo tega izuma. Prejeli smo sledeče predloge: »trak-choke«, »prečno-pravokotni choke«, »pravokotni choke«, »vodoravni choke« in za tako prirejeno puško »poljevka«. Nagrade nismo mogli podeliti, ker je popolna in resnično slovenska označba tega izuma le »prvo-aprilski choke«, takšnega poimenovanja pa ni predlagal nihče.

Dvoje centimetrov

Na lanski preizkušnji psov za delo po krvni sledi, ki jo je priredila LZ Kranj, je nastopil tudi brak jazbečar, ki je pokazal odlično zasnovo, ki je sploh mnogo obetal. Med splošnim zanimanjem za tega psa, pristopi k lastniku tudi neki kinolog.

»Tovariš,« mu pravi. »Dobro dela ta vaš pes, ali pa je tudi zadosti visok?«

»Ja, po navadnih centimetrih je visok zadosti, po kinoloških pa ne...«

Iz lovskega izpita

Vprašanje: »Naštejte mi divjad, ki spada k visokemu lovu!«

Odgovor (po dolgem premišljevanju): »Veverica.«

Vprašanje: »Zakaj veverica?«

Odgovor: »Zato ker skače visoko po drevju...«

Kdo je bil pravi slon

Na lovskem sprehodu skozi Dobravo se je nenadoma razvil čuden razgovor.

»Moramo ga dobiti, razpisana je visoka nagrada,« je dejal Bruno.

»Koga pa,« je vprašal Raufank.

»Ali ne veš?«

»Ne.«

»Belega slona, ki je ušel iz cirkusa in se zadržuje tu v Dobravi.«

»Pa ga lahko ustrelimo?«

»Ne, to pa ne.«

»Kako ga bomo pa potem dobili?«

»Jamo bomo skopali in vejevja naložili čeznjo.«

»Če pa nimamo krampov?«

Sele takrat, ko se je neki lovec začel hahljati, se je Raufanku posvetilo, bilo pa je že prepozno. Na račun belega slona pa je pozneje padla še marsikatera krepka.

Zob za zob

A. »Moj ptičar je tako dobro šolan, da prinese iz vrta vse, kar mu zapovem: čebulo, česen, dišavice, redkvice...«

B. »To še ni nič. Moj ptičar se je specializiral na ribe. Če mu zapovem: Prinesi krapa, prinese krapa, če hočem ščuko, prinese ščuko, če soma, prinese soma itd.«

A. »Čemu ti bo toliko rib?«

B. »Nasolim jih in čakam, da prinese tvoj ptičar dovolj čebule in drugih začimb, da bom ribe lahko mariniral...«

Lovca - fotoamater (brez komentarja)

Kinologija in lovske družine

Ko smo pred leti po lovskih družinah postavljali kinološke referente, smo se nadejali, da bomo poživili kinološko dejavnost. Nedvomno je, da je s to decentralizacijo po lovskih družinah kinologija napredovala, vendar kakšnega večjega napredka ni zaslediti.

V čem je vzrok, da ta zelo važna panoga ne more prav zaživeti?

Prav gotovo bi bilo potrebno za sedaj še vedno aktivnejše delo okrajnih kinoloških referentov. Ni dovolj, da imamo postavljene kinološke referente po lovskih družinah, če ti ne vedo, kaj dela okrajni kinološki referent. Kinologija po nekaterih naših družinah je šele v povojih in ji je nujno potrebna pomoč okrajnega kinološkega referenta. Tako delo pa zahteva celega človeka. Okrajni kinološki referenti nimajo časa za aktivnejše delo na tem področju, ker so običajno zaposleni drugod in svoje sile izčrpavajo na svojih delovnih mestih. Zato ne moremo zameriti, če čez leto družinski kinološki referent ne sprejme nobenega navodila, ki bi usmerjalo njegovo delo. Tako so kinološki referenti le na papirju in je njih poročilo na občnem zboru družine zelo revno. S tako prakso bomo slej ko prej morali prenehati, če hočemo dvigniti našo slovensko lovstvo in tako slediti drugim kulturnim narodom v tej sila lepi športni panogi.

Da bi se to stanje res zboljšalo, bi bilo potrebno pri okrajnih lovskih zvezah sistematizirati mesto plačanega kinološkega referenta. Sredstva za to bi prispevale lovske družine. Naloga kinološkega referenta pri okrajnih lovskih zvezah bi bila predvsem v tem, da bi pomagal organizirati kinologijo po družinah, da bi skliceval posvetovalne seje družinskih kinoloških referentov, da bi organiziral kinološka predavanja, da bi vodil kinološko administracijo in evidenco ter vodil nadzor nad delom družinskih kinoloških referentov.

Dokler pa do uresničitve tega predloga ne bi prišlo, pa bi se dala kinologija dvigati z dobrimi kinološkimi članki znanih kinologov in praktikov. Žal tudi to je pri nas zelo revno. Lansko leto

je prinesel Lovec samo 3 članke o kinologiji, 4 o organizaciji kinologije, 2 o psoslovju, nekaj več pa je bilo napisanega o preizkušnjah in tekmah psov. Mladi kinologi pa pogrešamo predvsem članke s praktično vsebino n. pr.: Kako sem odvadil ptičarja bežati za zajcem brez povelja? Kako sem navadil psa odložitve? Kako pomagam psu pri delu i. p. Tudi z našimi »ljubljenici« psi je veliko lepih doživetij, o katerih bi se dalo in splačalo pisati, toda le malokdo o tem piše.

Morda je posnemanja vreden sklep naše lovske družine. Mi smo namreč na občnem zboru sklenili, da se mora kinološki referent obvezno udeležiti vseh kinoloških prireditev, ki jih prireja okrajna lovska zveza. Poleg kinološkega referenta pa se udeležita kinoloških prireditev še dva člana. Vse stroške nosi lovska družina. Zdi se mi, da je ta način kinološkega izobraževanja zelo primeren, ker tu vidi lovec praktično vse, kar bi teoretično na predavanju večkrat težko razumel.

Sklep smo začeli že izvajati. Ker smo nekako spregledali datum spomladanske in in spomladanske vzrejne tekme ptičarjev v Mariboru, smo se udeležili omenjenih prireditev v Murski Soboti. Prireditev je pokazala, da

je izredno veliko vzrediteljev, ki ne znajo izbirati plemenjaka, kadar parijo svojo psico. Posledica je, da so dedne napake očeta prenesejo na mladiče. Običajno lastniki-vzreditelji pri izbiri plemenjaka ne gledajo veliko na telesno oceno, pač pa bolj na dosežene uspehe na tekmah, kar je vsekakor napačno. Treba je paziti na oboje. Velika napaka, ki smo jo zasledili so svetle oči, zaradi katerih prvi dan pri telesni oceni ni bil noben pes ocenjen za plemenjaka. Prav tako smo videli, da je na tekmah sodelovalo veliko vodnikov, ki svojih psov niso pripravili za tekmo, ker sami ne vedo, kaj mora ptičar na spomladanski tekmi ali na spomladanski vzrejni tekmi znati. Med temi so bili tudi naši člani.

Če hočejo lovske družine take prireditve v polni meri izkoristiti v svojo korist, je naloga kinološkega referenta, ki se te prireditve udeleži, da se zanima za vse podrobnosti, da sodeluje pri telesni ocenitvi psov, posebno psov njegove družine, se pri tem posvetuje s sodniki, se zanima za telesne napake psov, seveda tudi za telesne odlike; potem da sodeluje na tekmi, si pri vsem tem dela beležke in se tako osposablja za neke vrste družinskega sodnika. Tak referent bo sposoben po nekaj takih prireditvah oceniti pse svoje družine, vodnikom psov pa bo dober in zelen svetovalec.

Ludvik Činč

Spomladanski tekmi ptičarjev v Mariboru

Lovska zveza Maribor je priredila 12. aprila spomladansko vzrejno tekmo ptičarjev za pse, poležene v preteklem letu, in spomladansko tekmo za pse vseh starosti. Ta Zveza posveča veliko pozornost in vsestransko podpira lovsko kinologijo. Vabilu se je odzvalo 12 vodnikov. Pred tekmo je bil pregled. Privedeni psi so bili po zunanosti sicer povprečni, toda pri delu na polju so pokazali zelo dobro zasnovo, starejši psi pa dobro znanje v dresurnih predmetih. Razveseljivo je bilo, da se je obeh tekem udeležilo več mlajših vodnikov, ki so prišli celo iz oddaljenih krajev in si prizadevajo, da bi pravilno izšolali svoje pse. Med gledalci tekme je bilo več pripravnikov,

ki so z velikim zanimanjem spremljali potek obeh tekem. Vreme je bilo sončno z menjačo oblačnostjo, stalno je pihal precej močan veter, ki je včasih malo neugodno vplival na pse pri iskanju divjadi. Jerebic, fazanov in zajcev je bilo dovolj; vsak pes je imel priložnost, da je večkrat prišel na divjad, kar je omogočilo objektivno sojenje.

Obe tekmi sta bili v revirju LD Pobrežje. Prireditev je potekala v najlepšem redu. Vodniki in gledalci so bili disciplinirani in dovzetni za vsak nasvet; to nam daje tudi poročstvo za nadaljnje uspehe. Na spomladanski vzrejni tekmi je tekmovalo 6 psov in psic, poleženih v preteklem letu. Enako število jih je tekmo-

Leglo posavskih goničev — mati »Dora«, oče »Biser«, lastnik Franc Ster, Žiri (foto Rajko Marenčič)

valo tudi na spomladanski tekmi, kjer tekmujejo psi vseh starosti.

Preden preidem k samim tekmam, bi hotel opozoriti vodnike na pravilno šolanje ptičarja. Pri vsakem šolanju psa je treba biti dosleden, to pomeni, da mora pes vsako vajo izvršiti tako, kot jo vodnik od psa zahteva. Vsako površno delo v dresuri in dopuščanje, da pes naredi vajo drugače ali z obotavljanjem, se v praksi zelo maščuje. Glavni pogoj za uspešno vodstvo psa-ptičarja je, da je ubogljiv. Če to obvlada povsem točno, potem lahko od psa pričakujemo še veliko več. Pogostokrat sem imel priložnost videti na tekmah, da psi ne ubogajo, da nočejo slišati povelja vodnikov. Seveda, temu so krivi vodniki sami, ki od vsega začetka niso posvečali temu dovolj pozornosti. Na sami tekmi me je precej motilo iskanje. Od psa-ptičarja se zahteva, da išče daleč od nas in ne pod puško kot šarivec. Zgrešeno je mnenje tistih vodnikov, ki mislijo, da mora ptičar iskati na kratko, kar nam onemogoča preiskati večji teren kot sicer in s tem smo prikrajšani za lepe užitke. Ptičar nam s svojo stoji nudi dovolj časa, da tudi z večje razdalje lahko pridemo mirno do njega. Važno pa je tudi, kako pes išče. Ni vseeno, če pes išče površno, iskati mora sistematično, levo in desno od nas, v primerni razdalji in s hitrostjo, ki je v skladu z njegovim nosom. Z ubogljivostjo in iskanjem pa je v neposredni zvezi vaja »doli«, s katero dobi vodnik

svojega psa v roko. Res je, da ta vaja predstavlja najtežjo točko v dresuri za psa in vodnika, ampak brez tega si uporabnostnega psa ne moremo zamišljati. Ta vaja zahteva doslednega izvajanja, učiti je treba vsak dan in precej časa traja, da pes to vajo obvlada, tako kot jo vodnik želi in praksa zahteva. Od starejših psov se zahteva tudi odložitev, povezana s strelomirnostjo. Pes nas mora na povelje tudi počakati, kjerkoli je. Mora ležati na mestu, kako pa leži je vseeno. To pogostoma rabimo v revirju in tudi drugod. Čakati pa mora pes toliko časa, dokler ne pridemo ponj. Psa, ki smo ga odložili, ne smemo odpoklicati. Tudi strel, ki je šestokrat s takšno vajo povezan, ne sme na psa vplivati in pes se mora obnašati, kot da se ni nič zgodilo.

Na vseh tekmah vedno pogrešam primerno opremo za psa. Pes mora imeti primeren ovrtnik, vodnik pa primeren vodilni jermen in piščalko, s katero lahko psa vodi tudi na daljše razdalje. Razni klici in žvižgi psa samo motijo in pes nanje po navadi sploh ne reagira. Vodnik mora vedeti, da sodnik sodi samo

to, kar vidi, to, kar pes na tekmi pokaže.

Na spomladanski vzrejni tekmi so bili doseženi sledeči rezultati: Nemška kratkodlaka psica Rena RMP ki 729, lastnik in vodnik Franc Ambrož, 101 točko (I. darilo). Nemški kratkodlakar Lord RMP ki 747, lastnik in vodnik Jože Šnejder, 97 točk (II. darilo). Nemški kratkodlakar »Lav« RMP ki 743, lastnik in vodnik Miro Režonja, 89 točk (III.a darilo). Nemška kratkodlaka psica Asta RMP ki 726, lastnik in vodnik Vinko Flajšaker, 88 točk (III.b darilo). Nemška kratkodlaka psica Rina RMP ki 731, lastnik in vodnik Jože Turk, 85 točk (III.c darilo). Nemška kratkodlaka psica Lida RMP ki 748, lastnik in vodnik Hinko Rajšp, 74 točk (III.č darilo).

Na spomladanski tekmi pa so dosegli: Nemška kratkodlaka psica Bistra RMP ki 453 S, lastnik in vodnik Mirko Fluhar, 123 točk (I. darilo). Ta psica in vodnik zaslužita posebno priznanje v vaji »doli«. Takšno brezhibno obvladovanje te vaje se na tekmah redko vidi. Nemška kratkodlaka psica Ajska Uskoška RMP ki 628 S, lastnik in vodnik Stefan Pisanec, 119 točk (II.a darilo). Nemška kratkodlaka psica Ara Uskoška RMP ki 629, lastnik in vodnik Jakob Rečnik, 117 točk (II.b darilo). Nemški kratkodlakar Aso Uskoški RMP Ki 627 S, lastnik in vodnik Ivan Bauman, 109 točk (II.c darilo). Nemški kratkodlakar Ago Uskoški RMP ki 625, lastnik in vodnik Franc Vuhelj, 106 točk (II.č darilo). Nemški kdatkodlakar Car RMP ki 571 S, lastnik in vodnik Zdenko Najvirt, 93 točk (III. darilo).

V splošnem lahko rečem, da je bila tekma zadovoljliva. Tekmujoči psi so se prav dobro izkazali; vsi so prišli do darila. Vodnikom psov toplo priporočam, da dajo svojim psom kar največ možnosti za vadbo na terenu, pri dresuri pa morajo imeti mnogo potrpljenja, vztrajnosti in ljubezni. Do jesenskih tekem, oziroma lova je še več mesecev in s pridnostjo se da še vse zamujeno nadoknaditi.

Brane Maček

Preizkušnji psov ptičarjev v Ljubljani

Lovska zveza Ljubljana je 18. in 19. aprila organizirala preizkušnjo psov ptičarjev v lovišču Ljubljansko polje, ki je namenjena vadbi in preizkušnjam psov. Pred spomladansko vzrejno preizkušnjo je bil pregled psov

in ocenjevanje po zunanosti. Na pregled je bilo privedenih 17 psov in so prejeli sledeče ocene: sedem prav dobro, šest dobro, dva zadostno in eden nezadostno ocenjeno zunanosti. Ni pa bil ocenjen en priveden pes, ker je bil še pre-

mlad. Iz navedenega se vidi, da je pasji material po zunanosti dober iznad pričakovanja. Nezadostna ocena je bila dana, ker je bil pes skritomodec, zadostni oceni pa zaradi nizke rasti in nepravilnega zobovja.

Sama preizkušnja je pokazala, da so ti psi dobri tudi po lovskih zasnovah, saj je bilo podeljeno šest prvih ocen, osem drugih ocen in dve tretji oceni. Niti en pes ni dobil samo tolažilnega priznanja ali pa da se ne bi plasil. To nam kaže, da je vzreja dobra. Ocenjevanje je bilo strogo in ni bilo nobenega popuščanja. Razveseljivo je, da so se pojavili popolnoma novi vodniki, ki so se tudi dobro odrezali. To je sicer normalen razvoj kinologije, ki mora iti v korak s hitrim razvojem lovstva. Če so vsak dan novi mladi lovci, če so vsak dan lovišča bolj polna z nizko divjadjo, mora biti tudi vse več novih vodnikov. Pri lovu na jerebice je poseben užitek delo dobro izučene psa ptičarja in marsikdo je za ta užitek prikrajšan. Upravičeno pa pričakujemo spomladi 1960. leta na vzrejni preizkušnji najmanj 25 psov, kar bi bilo za sedanje število lovcev v LZ Ljubljana skoraj normalno.

Osnovne napake na preizkušnji so bile: vodniki niso znali mlademu psu pomagati in ga voditi proti vetru, da bi pes prišel pod kar najboljšimi pogoji do divjadi. Delo na topli sledi zdrave divjadi se premalo vadi. Zasnovo, ki jo psi imajo, pa se mora z vajo še utrditi. Gonja vidnega zajca ni zanimiva, zanimivo je delo po sledi, ker to bo pes v poznejši dobi zelo rabil v sami praksi, kakor tudi na jesenski preizkušnji. Kdor spremlja uspehe preizkušenj, je gotovo zapazil, da je na jesenskih preizkušnjah Ahilova pleta delo na vlekah (umetnih sledih) zajca ali jerebice. To pa zato, ker mlad pes ni bil učen dela na sledi zdrave divjadi ali pa tudi na sledi samega vodnika. Iskanje je premalo sistematično. Vodnik mora psa voditi, to pa pomeni pri učenju mladega psa mnogo prehoditi, ker le tako bo znal pes preiskati sistematično vsako njivo. Če vodnik postaja, postaja tudi pes in kaj hitro postane že mlad pes postajač. Bolje je, če mlad pes tudi izbije kak par jerebičk, kakor da desetkrat stoji na prazno. Te napake opazamo vsako leto, pa bi bil čas, da bi se iz njih kaj naučili.

Organizatorja preizkušnje je zastopal Janez Dolničar, vodja preizkušnje je bil Pavle Cvenkel, sodnika pa Ivan Hafner in Ljuba Zadnik. Gledalcev je bilo v nedeljo lepo število, kar je omembe vredno.

Spomladanska vzrejna preizkušnja (pri rezultatih bom navedel poleg ocene še skupno število doseženih točk, v oklepaju ocena nosu in še telesno oceno):

Kali Glinški MKP ki 632/S, lastnik in vodnik Rino Simoneti, I. a ocena, 124 točk (4), prav dobro. Fap Šmarjetski MKP ki 732, vodnik Jože Logonder, lastnik dr. Jože Benigar, I. b ocena, 122 točk (4), prav dobro. Aga MKP ki 688, lastnik in vodnik Ciril Judež, I. c ocena, 113 točk (4), zadostno (nepravilno zobovje). Kasan Glinški MKP ki 633/S, lastnik in vodnik Janez Udovič, I. d ocena, 106 točk (4), prav dobro. Ador MKP ki?, lastnik in vodnik Ivan Kralj, I. e ocena, 101 točka (4), prav dobro. Kopa Glinška MKP ki 638/S, lastnik in vodnik Drago Furlan, I. s ocena, 100 točk (3), dobro. Diana MKP ki 643/S, lastnik in vodnik Franc Škofljanc, II. a ocena, 98 točk (3), dobro. Gita Barjanska MKP po 4, lastnik in vodnik Branko Maček, II. b ocena, 97 točk (3), dobro. Fras Polanski MKP ki 750, lastnik in vodnik Alojz Kocjan, II. c ocena, 96 točk (4), zaradi mladosti (8,5 mesecev) neocenjen. Agor MKP ki 684, lastnik in vodnik Drago Kovič, II. d ocena, 96 točk (3), dobro. Desi Jadranska MKP ki 657, lastnik in vodnik Rudolf Bernik, II. e ocena, 96 točk (3), zadostno (nizke rasti). Condi v. Schillerschule, lastnik in vodnik Janez Gederer, II. f ocena, 94 točk (4), dobro. Rex

MKP ki 672, lastnik Danilo Furlan, vodnik Jože Logonder, II. g ocena, 92 točk (3), prav dobro. Kum Glinški MKP ki 636/S, lastnik in vodnik Tomaž Cerar, II. h ocena, 91 točk (3), dobro. Dik MKP ki 539, lastnik in vodnik Jože Volčanšek, III. a ocena, 89 točk (3), prav dobro. Pes je bil preizkušan samo v soboto, ker je vodnik odpotoval. Kras Glinški MKP ki 635/S, lastnik in vodnik Karel Dolničar, III. b ocena, 78 točk (3), prav dobro.

Spomladanska preizkušnja:

Pik Šmarnogorski JRP ki 1491 N, lastnik in vodnik Vladimir Pleničar, I. ocena, 124 točk (4). Žik MKP ki 606/s, lastnik in vodnik Albin Toškan, II. ocena, 119 točk (3). Gonda Glinška JRP ki 1625 N, lastnik in vodnik Ivan Završnik, III. a ocena, 102 točki (3). Jesi, irska seterka, lastnik in vodnik ing. Boris Hammerle, III. b ocena, 89 točk (3).

V celoti je bilo preizkušeno 20 psov, kar je za dva sodnika skoraj preveč, toda polno lovišče, za pse dober dan in dobri psi so olajšali delo. Vodniki so bili disciplinirani in so tudi rezultate in kritiko preizkušnje sprejeli pravilno (razen enega).

Danes se človek vpraša, koliko teh psov bomo videli na jesenskih preizkušnjah, ko bo treba pokazati kaj več. Do takrat pa pridno na delo in na svidenje v jeseni!

L. Z.

Navodila

razstavljalcem IV. republiške razstave psov vseh pasem mednarodnega značaja

Kinološka zveza Slovenije, priredi IV. republiško razstavo psov vseh pasem mednarodnega značaja dne 1. in 2. avgusta 1959 na gospodarskem razstavišču v Ljubljani, Titova cesta 48. Na razstavi se morejo podeliti kandidatstva za prvaštvo Slovenije in Jugoslavije, kakor tudi mednarodno prvaštvo v lepoti — CACIB. Razstavni pogoji so:

1. Razstaviti se smejo vsi psi vseh pasem, poleženi pred 31. oktobrom 1958. Dostop na razstavo imajo le čistopasemski psi z veljavnimi rodovniki. Izključeni so bolni in boleznj sumljivi psi, slepi in gluhi, brezne psice in modravci (kriptochidi). O zdravju in breznosti odloča veterinar, ki mora pregledati vsakega psa, preden sme na razstavni prostor.

2. Izpolnjene prijavnice in prijavnino je poslati Kinološki zvezi Slovenije, Ljubljana, Zupančičeva

9/II, telefon 20-355 najpozneje do 13. julija 1959. Psi se prijavijo in ocenijo v razredu mladih in zrelih. V mladinski razred spadajo psi od 9. do izpolnjenega 18. meseca, v razred zrelih pa ostali. Razen tega so dopustne prijave vzrejnih skupin (najmanj štirje psi iste vreje, raznih staršev in raznih lastnikov).

Prijavnina, v katero je zapadla obvezna nabava kataloga, živinozdravniški pregled, pismena priobčitev ocene in prehrana psa (psice) za oba dneva razstave znaša 500 din. *Prijava se upošteva le, če je tudi plačana prijavnina!* Na željo poseben prostor, cena po dogovoru. Pristojbina za prodajo je 200 din, ako pride do prodaje, še 10 %. Nad psi, ki bodo naprodaj, bo razstavljalni odbor namestil napis »naprodaj«. Vsi prijavni podatki morajo biti natančni in resnični. Kdor v prijavnici vedoma navede napačne po-

datke, oziroma kdor ne da zahtevanih podatkov, izgubi pravico do vseh odlikovanj ter more biti, bodisi za določeno dobo ali pa tudi trajno izključen od prirediteljev priznanih po JKS. Isto velja za primer, ako povzroči razstavljalec na svojem psu take izpremembe, ki utegnejo zavesti sodnika v zmoto.

Vodstvo razstave potrdi spremen na razstavo s potrdilom. Potrdilo dobi razstavljalec vsaj tri dni pred začetkom razstave in ga to opravičuje k brezplačnemu vstopu na razstaveni prostor.

3. Razstaveni prostor se odpre dne 1. avgusta 1959 ob 7. uri za dovoz psov na razstavo. Vsak razstavljalec mora prinesiti s seboj potrdilo o sprejemu psa — psice na razstavo in se ob vstopu na razstavo izkazati s tem potrdilom. S seboj mora prinesiti rodovnik ali potrdilo o vpisu v Register mladih psov. *Pred zaključkom razstave ne sme nihče odstraniti psa z razstavnega prostora brez pismenega dovoljenja vodstva, pri katerem mora položiti kavcijo 500 din. Prestopki se kaznujejo z izgubo pravic do vseh nagrad.*

4. Za dovoz in odvoz psov morajo skrbeti razstavljalci sami. Psi morajo biti opremljeni z dobrimi ovratnicami in verižicami. Popadljivi in hudi psi morajo biti kot taki označeni že v prijavnicah ter imeti nagobčnike. *Verižice morajo imeti razstavljalci sami in bodo tudi naprodaj na razstavnem prostoru.* Prav tako bodo naprodaj tudi sklede za hrano psov. Lastnik jamči za sleherno morebitno škodo, ki bi jo povzročil njegov pes. Za pse, ki se izgube na razstavi, odbor ne jamči.

Z odlokom Generalne direktije jugoslovanskih železnic, komercialno odelenje GDŽJ št. 350-27-80-59 z dne 22. aprila 1959 je odobren za razstavljalce in obiskovalce razstave 25 % popust na železnici. Za potovanje na razstavo je kupiti na odhodni postaji

obrazec K-13, ki ga je treba izpolniti in podpisati po navodilih postaje. Kupiti je vozni listek po redni ceni do Ljubljane. Za povratek se kupi vozni listek za polovično vožnjo na podlagi obrazca K-13, katerega mora razstaveni odbor potrditi in opremiti z žigom, da je obiskovalec res obiskal razstavo. Obrazec K-13 mora postaja v Ljubljani potrditi pred odhodom.

Popust velja za vse vrste vozov in razredov od vseh postaj na ozemlju Federativne ljudske republike Jugoslavije do Ljubljane in nazaj, in sicer v času od 29. julija do 2. avgusta 1959 za prihod v Ljubljano in v času od 1. avgusta do 5. avgusta 1959 za ključno za odhod iz Ljubljane.

5. Pse ocenjuje sodnik v odrejenem krogu. Vsaka nedostojna kritika sodniškega izreka se kaznuje na zahtevo prizadetega sodnika z izgubo vseh priznanih nagrad in odlikovanj in s takojšnjo odstranitvijo iz razstavnega prostora. Zoper sodnikov izrek praviloma ni pritožbe. Ugovori so dopustni le iz razlogov formalne nepravilnosti in bistvene zmotne v oceni. Ugovor je treba vložiti pri vodstvu razstave preden se zaključijo prireditve, a priložena mu mora biti kavcija 1000 din. Kavcija zapade v prid razstavne blagajne, če se izkaže, da je ugovor neupravičen. O ugovoru odloči razsodišče, ko zasliši prej prizadetega sodnika, pritožitelja in ostale sodelujoče sodnike.

6. Ocenjevanje psov se začne 1. avgusta 1959 ob 9. uri. Psi se ocenjujejo samo po zunanosti, in sicer: **ODLIČNO** (moder trak), **PRAV DOBRO** (rdeč trak) in **DOBRO** (rumen trak). Po izvršeni oceni dobe vsi psi ustrezajoče trakove, ki jih morajo imeti pritrjene na ovratnici do zaključka razstave.

7. Vsak razstavljalec mora skrbeti za to, da bodo njegovi psi ob pravem času privedeni pred sodnika v določeni krog za ocenjevanje.

8. V sodniškem krogu za ocenjevanje smejo biti samo sodniki, pripravniki, zapisnikarji, reditelji in vodnik s psi.

9. *Nepreklicni rok za prijave je 13. julij 1959.* Naknadne prijave se ne bodo upoštevale pod nobenim pogojem.

10. V primeru višje sile se mora razstava odpovedati ali določiti nov termin. Prireditelj v tem primeru ne prizna odškodnine razstavljalcu. Od prijavnin sme zadržati primeren znesek za kritje dejanskih stroškov.

Razstaveni odbor
Kinološke zveze Slovenije

PRIJAVLJENE PARITVE

LOVSKI PSI:

Kratkodlaki jazbečarji:

Bara JRJki 211 — Dik JRJki 207, leglo bo 11. julija 1959. Vzreditelj Pavel Bogovič, Spodnje Pohance 22, pošta Artiče.

Resasti jazbečarji:

Drina iz Udenboršta JRJT 1182 — Beg Jezeriški JRJT 814, leglo je bilo 22. junija 1959. Vzreditelj Janko Teran, Pristava št. 6, pošta Križe pri Tržiču.

Bašte JRJT 1021 — Čado JRJT 140, leglo bo 3. julija 1959. Vzreditelj Ožbalt Fajmut, Legen 125, pri Slovenjem Gradcu.

Springeršpanjeli:

Lorinda Landsberg JRŠŠ vpis v teku, RMŠŠ 11 — Bor Jelšingrajski JRŠŠ 60, leglo je bilo 17. junija 1959. Vzreditelj Vinko Tržan, Slovenska Bistrica 91.

Leila Ladsberg JRŠŠ 59 — Bor Jelšingrajski JRŠŠ 60, leglo je bilo 16. 6. 1959. Vzreditelj Stane Cirman, Ljubljana, Teslova 18.

Kokeršpanjeli:

Ada JRŠK 186 — Robi JRŠK 248, leglo je bilo 14. 6. 1959. Vzreditelj Vido Drobnič, Bistrica 43, pošta Tržič.

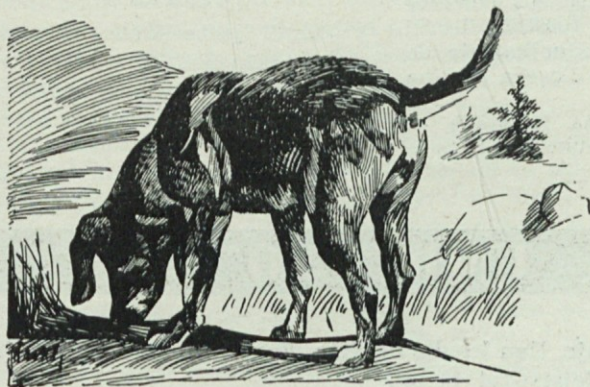
Ara RMŠK 190 vpis v JR v teku — Robi JRŠK 248, leglo bo 8. 7. 1959. Vzreditelj Vladimir Berce, učitelj, Mirna 37, Dolenjsko.

Eka Koseška JRŠK 221 — Robi JRŠK 248, leglo je bilo 17. 5. 1959. Vzreditelj Vida Podržaj, Ljubljana, Eipprova 5.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Bojka JRPki 1178 — Čap JRPki 1173, leglo bo 23. 7. 1959. Vzreditelj Janez Videmšek, Dob pri Domžalah.

Astra Glinška JRPki 343 B — Čap JRPki 1173, leglo bo 25. 7. 1959. Vzreditelj Rudolf Bernik, Ljubljana Hajdrihova 32.

Asta JRPki 1315 — Pik Šmar-nogorski JRPki 1491, leglo bo 19. 7. 1959. Vzreditelj Ilija Dragoje-vič, obmejni vet. inšpektor Jese-nice.

Bina JRPki 1429 — Pik JRPki 1012, leglo je bilo 9. 6. 1959. Vzre-ditelj Jožef Valand, kovač, Rače št. 109.

Ajda JRPki 363 B — Arab Kamniški JRPki 373 A, leglo je bilo 21. 5. 1959. Vzreditelj Karel Ingolič, Spodnja Polskava 33.

Epagneul bretonci:

Ača (Uča) Loi Ce (7876) 58 vpis v JR v teku — Dill Loi Ce (4496) 56, leglo je bilo 26. 6. 1959. Vzreditelj Marijan Šebenik, gozd. inženir, Nova Gorica, Rožna do-lina 112.

Lovski terijerji:

Dina JRLT 836 — Don JRLT 724, leglo je bilo 21. 6. 1959. Vzre-ditelj Franc Strajner, Poreber 25, Zabukovec pri Sevnici.

Mis Pobreška JRLT 1166 — Cigan Diljski JRJT 1047, leglo bo 14. 7. 1959. Vzreditelj Rajko Ma-renič, Križe 24 pri Trziču.

Ajda Grosupeljska JRJT 719 — Cigan Diljski JRJT 1047, leglo je bilo 20. 6. 1959. Vzreditelj Av-gust Smole, Kranj, Kidričeva 33.

Biba Vrhovška JRJT 1066 — Dargo JRJT 562, leglo je bilo 30. 6. 1959. Vzreditelj Pavel Hostnik, Črni potok, Smartno pri Litiji.

Beba JRJT 826 — Jago Po-breški JRJT 758, leglo je bilo 2. 5. 1959. Vzreditelj Janez Ferlež, Laško št. 30.

Braki jazbečarji:

Ajda Ljubljanska JRBj 429 — Barin Savinjski JRBj 465, leglo je bilo 4. junija 1959. Vzreditelj lovska družina Tuhinj.

Dajda Poljčanska JRBj 703 — Ago JRBj 827, leglo bo 2. 7. 1959. Vzreditelj Mirko Lampe, Zidiše, pošta Črni vrh nad Idrijo.

Flora JRBj 355 — Bürschl a. d. Kuppergrund JRBj 625, leglo je bilo 20. 6. 1959. Vzreditelj Ja-kob Orešič, kovač, Kovača vas 52.

Bina RMBj 800 vpis v JR v teku — Bes Ljubljanski JRBj 461, leglo je bilo 18. 6. 1959. Vzre-ditelj Eduard Cevce, Srednja vas, pošta Kamnik.

Resasti istrski goniči:

Avša JRGri 826 — Arko JRGri 893, leglo je bilo 6. 5. 1959. Vzre-ditelj Mirko Lampe, Zadiše, pošta Črni vrh nad Idrijo.

Kratkodlaki istrski goniči:

Jasna JRGki 843 — Bar JRGki 1323, leglo je bilo 19. 6. 1959.

Vzreditelj Ivan Mencin, Dvorska vas 32, pošta Velike Lašče.

Bisa JRGki 1670 — Cari JRGki 1589, leglo bo 4. 7. 1959. Vzredi-telj Franc Prislan, Radmirje.

Belka JRGki 1871 — Biser JRGki 2391, leglo je bilo 20. 5. 1959. Vzreditelj Jože Sever, Pri-bišje.

Breda JRGki 1044 — Žuljo Travnogorski JRGki 850, leglo je bilo 26. 4. 1959. Vzreditelj Ludvik Fedran, Bočna št. 5.

Pika JRGki 1565 — Beg JRGki 1059, leglo je bilo 21. 6. 1959. Vzreditelj Franc Murko, Videm-Krško, Cesta krških žrtev 16.

Urna Travnogorska JRGki 1157 — As JRGki 492, leglo je bilo 12. 6. 1959. Vzreditelj Stojan Vojnovič, Rakovnik 5, pošta Šent-rupert.

Prijavljena in zaščitená psarna:

»VINOGORSKA« za ptičarje, lastnik Ignac Breznik, Kobilščak, pošta Slatina-Radenci.

MALI OGLASI

MLADIČI - kokeršpanjeli, godni za oddajo konec junija, **napro-daj.** Psarna »Soča« (Anda Gabri-
jan) v Vipavi.

Lovska družina Bresnica, po-šta Podgorici, **kupi** psa resavca ali kratkodlakega ptičarja ter brak jazbečarja. Starost je lahko od 2 do 3 leta, **morata pa biti dresirana.** Ponudbe pošljite na lovsko družino Bresnica, p. Pod-gorici, z opisom psa in z eventu-elnimi ocenami!

Puško petelinko 16/16 v iz-redno dobrem stanju **prodám.** Cena po dogovoru. Mihael Plav-čak, Vransko.

Upravni odbor lovske družine Grosuplje **razpisuje delovno me-sto lovskega čuvaja.** V pošte-v pridejo tudi upokojenci. Pogoji: čuvajski izpit. Pismene ponudbe z življenjepisom pošljite lovski družini Grosuplje najkasneje do 15. julija 1959. — Lovska družina Grosuplje.

Lovska družina Krekovše — Idrija, **kupi** sovo-uharico. Ponud-

DODATEK K NAČRTU KINO- LOŠKIH PRIREDITEV ZA LETO 1959

Prireditelj:

Lovska zveza Trbovlje, sedež Videm-Krško

12. julija 1959 pregled vseh vrst goničev v Trbovljah. Sod-nike določi Klub za goniče.

25. oktobra 1959 uporabnostna tekma goničev v Trbovljah v lo-višču Kipe. Sodnike določi Klub za goniče.

Uporabnostna tekma brak jaz-bečarjev v lovišču Libna. Točen datum določi društvo brak jaz-bečar, ki določi tudi sodnike.

ODLIKOVANJE

S srebrnim znakom za zasluge v kinologiji sta bila odlikovana Stanko Terčelj, Šentjur ob Per-nici, in Ivan Pivec, Sele št. 11, pošta Pragersko.

Kinološka zveza Slovenije

be z navedbo cene pošljite na naslov Lovska družina Krekovše, Idrija.

»Puškarna« Kranj obvešča vse lovce in ljubitelje strelskega špor-ta, da izdeluje sledeče orožje: »Hamerles« puške vseh kalibrov, »Grener« puške vseh kalibrov in tudi z menjalnimi cevmi polrisa-nice (kroglo), lovske karabinke »Mauser« in »Manlicher« ter zra-čne puške izvedbe »Kranj«. Po-pravljamo in predelujemo vse vrste orožja.

PUŠKARNA
Kranj

OBJAVA

Zaradi grobe kršitve družin-skega poslovnika, je bil iz lov-ske družine Hotederšica izključen Andrej Nagode. Lovska zveza Ljubljana.

UMRLI SO

Marko Kranjc, član lovske družine Pogorevc, star 71 let. V lovstvu se je udeleževal 40 let.